مرکزی اُردو بورڈ

پنجابی ترجمہ

بُنیادی اُردو

مُرتّبہ: ڈاکٹر ابوُاللّیث صِدّیقی،

بُنیادی اُردُو

مرتبہ

ڈاکٹر ابواللیث صدیقی

پنجابی ترجمہ : فیروز تارڑ

مرکزی اردو بورڈ

گلبرگ ، لاہور

بار اول

دسمبر ۱۹۷۰ء

تعداد : گیارہ سو

ناشر اشفاق احمد

ڈائرکٹر ، مرکزی اردو بورڈ ،
۱ - اے گلبرگ ، لاہور

طابع : نذیر احمد چودھری
سویرا آرٹ پریس ، لاہور

قیمت : دو روپے

معاونین

۱ - مس عارفہ عباسی ، ایم - اے - شعبۂ اردو ، کراچی
یونیورسٹی
۲ - عبدالسلام ، ایم - اے - سینیر لکچرار ، گورنمنٹ کالج
کراچی
۳ - ڈاکٹر اسلم فرخی ، ایم - اے - پی - ایچ - ڈی - لکچرار
گورنمنٹ کالج ، کراچی
۴ - انجم اعظمی ، ایم - اے - لکچرار ، گورنمنٹ کالج
کراچی
۵ - جمیل اختر خان ، ایم - اے - اسسٹنٹ لکچرار ،
شعبۂ اردو ، کراچی یونیورسٹی

تعارف

بنیادی اردو دی ایہہ پہلی لغت مرکزی اردو بورڈ دے اک متے دے مطابق تیار کیتی گئی اے ۔ ایس دا مقصد اردو زبان دے اجیہے چونویں لفظاں دی اک فہرست تیار کرنا اے جہڑے روز ساڈی عام گل بات وچ ورتے جاندے نیں ۔ تے جنہاں دی مدد نال اوہ لوک جنہاں دی مادری زبان اردو نہیں گھٹ توں گھٹ مدت چہ اردو زبان وچ اپنے خیالات ظاہر کرن جوگے ہو سکدے نیں ، عام گل بات کرن دی لیاقت پیدا کر سکدے نیں تے اپنے کم کاج دے متعلق اپنا مطلب کھول کے دس سکدے نیں ۔ ایسے گلے ایس وچ محاورے ، اصطلاحواں تے اجیہے لفظ شامل نئیں کیتے گئے جیہڑے علمی ، ادبی تے سائنسی مضموناں نوں بیان کرن لئی ضروری ہندے نیں ۔ کیوں جو ایس مطلب لئی چونویں لفظاں دے ذخیرے نوں ودھان دی ضرورت ہووے گی تے ایہدے واسطے اک وکھری چھوٹی جیہی اردو لغات دی لوڑ اے ۔ " بنیادی اردو " دی مدد نال روز دی عام گل

بات وچ اپنا خیال ٹھیک طرحاں دسیا جا سکدا اے پر ایہہ با محاورہ اردو نئیں ہووے گی ۔ ہاں اینی گل ضرور ہووے گی جو اپنے خیالات نوں ٹھیک طرحاں ظاہر کرن وچ کوئی اکھیائی نئیں ہووے گی ۔

ایس لغات نوں ورتن لئی اردو زبان دے بنیادی اصولاں توں واقف ہوناں ضروری اے ۔ ایس لئی نمونے دے طور تے کجھ فقرے (صفحہ دس تے یاراں) دتے گئے نئیں ۔ اوہناں دی مدد نال اوہو جہے ہور جملے تے فقرے بنائے جا سکدے نیں ۔ اوہناں نمونیاں وچ جملیاں دے لفظاں دی ترتیب تے جوڑ میل اتے اسم ، فعل تے حرف دیاں وکھو وکھریاں شکلاں ظاہر ہندیاں نیں ۔ اوسے بنیاد اتے تے مناسب ہدایتاں دی مدد نال باقی شکلاں تے حالتاں بنائیاں جا سکدیاں نیں ۔

ایس پوری لغات وچ اوہو اصول سامنے رکھے گئے نئیں جہڑے ” بنیادی انگریزی “ لکھن دے ویلے رکھے گئے سن ۔ پر ایس بنیادی لغت دا مقصد انگریزی لغت دی ترتیب تے مقصد نالوں کجھ وکھرا اے ۔ ایس لئی لسانیات دے نویں اصولاں دی روشنی وچ کم کرن دے طریقے تے لغت نویسی دے اصولاں نوں ذرا بدلنا پیا اے ۔ ایس لغت دی تیاری وچ مدد دین والیاں نے لسانیات دا حساب سر علم پڑھیا اے ۔ امید اے جو اوہناں دی ایہہ پہلی کوشش اردو زبان وچ اک نویں تحقیق دا مڈھ بنھے

کی -

ایس توں پہلے اردو دے بنیادی لفظاں دی اک فہرست مرتب کرن دی کوشش کیتی گئی سی پر اوس دا اصل مقصد اردو فارسی تے دوسری ہندوستانی زباناں دے سانجھے لفظاں دی فہرست تیار کرنا سی - ایس لئی بہت سارے بنیادی لفظ اوہدے وچوں رہ گئے سن تے بہت سارے انجائے لفظ اوہدے وچ پا لتے گئے سن - اوہنوں جوڑیا وی انگریزی نمونے تے گیا سی نالے اوہدی ترتیب اردو الفبے دی ہندی انگریزی الفبے دے حساب سر سی - خیر مقابلہ کرن نال پتا لگ جائے گا

ابوالليث صدیقی

نمونہ

صاف کپڑا پہنو

واحد مذکر

صاف کپڑا پہنو

جمع مذکر

چار اچھے لڑکے صاف کپڑے	پہنے	جا	رہے	تھے
جمع مذکر جمع مذکر جمع			جمع مذکر	جمع مذکر
ایک اچھا لڑکا صاف کپڑے	پہنے	جا	رہا	تھا
واحد مذکر واحد مذکر جمع			واحد مذکر	واحد مذکر
ایک اچھی لڑکی صاف کپڑے	پہنے	جا	رہی	تھی
واحدمؤنث واحدمؤنث جمع			واحد مؤنث	واحد مؤنث
چار اچھی لڑکیاں صاف کپڑے	پہنے	جا	رہی	تھیں
جمع مؤنث جمع مؤنث جمع			جمع مؤنث	جمع مؤنث

	ئیں	گے
	ئے	گا
	ئے	گی
	ئیں	گی
	ئے	تھے
	تا	تھا
	تی	تھی
	تی	تھیں

کون	آیا	آپ کہاں جا رہے ہیں		میں نے کھانا کھایا
	آئے	تم کہاں جا رہے ہو		ہم نے کھانا کھایا
	آئی	آپ کہاں جا رہی ہیں		آپ نے کھانا کھایا
	آئیں	تم کہاں جا رہی ہو		تم نے کھانا کھایا
				اس نے کھانا کھایا
				انہوں نے کھانا کھایا

الف

آ ۔ آ

آپ ۔ تُسیں ۔ آپ (خود)

آپس ۔ آپس

آٹا ۔ آٹا

آج ۔ اَج

آخر ۔ اخیر ۔ اوڑک ۔ چھیکڑ

آخرت ۔ آخرت

آدمی ۔ آدمی ۔ بندہ

آدھا ۔ اَدھا ۔

آرام ۔ ارام ۔ سُکھ

آری ۔ آری

آڑا ۔ آڈا

آزاد ۔ ازاد

آستین ۔ بانْہہ

آسمان ۔ اسمان

آگ ۔ اَگّ

آگے ۔ اَگّے

آلو ۔ آلُو

آلہ ۔ کل ۔ ہتھیار

آم ۔ اَنب

آمدنی ۔ کھٹّی ۔ کمائی

آنت ۔ آندر

آندھی ۔ اَنھیری

آنسُو ۔ ھنجو ۔ اتھرُو

آنکھ ۔ اَکّھ

آنگن ۔ وِھڑا

آوارہ ۔ لنڈور ۔ لُٹّر ۔ اوارہ

آواز ۔ اواز ۔ ھاک

آھٹ ۔ کھڑک ۔ کھڑاک

آئینہ ۔ شیشہ

اَب ۔ ھُن

اُبکائی ۔ اُباک

اُبَل (اُبَلنا) اُبّل (اُبّلنا)

اُبھَر (اُبھَرنا) ۔ اُبھّر (اُبھّرنا)

ابھی ۔ ھُنے

اپنا ۔ اپنا

اُتَر (اُتَرنا) ۔ لہہ (لہنا) ۔ اُتر (اُترنا)

اتّفاق ۔ اَکٹّھ

اُتنا ۔ اَینا

اَٹک ۔ اڑ (اڑنا)

اُٹھ ۔ (اٹھنا) اُٹھ (اٹھنا)

اَثَر ۔ اثر ، لاگ

اجازت ۔ اجازت ۔ کُھلّھ

اُجَڑنا (اُجَڑنا) ۔ اُجّڑ (اُجّڑنا)

اجنبی ۔ اوپرا ۔ انجان

اچار - اچَار

اچانک - اچانک اچن‌چیتی

اچکن اچکن

اَچھا - ھَچھا - چنگا

اُچَھل (اُچَھلنا) - اُچھل - اُچھلنا

احتیاط - سنبھال - دھیان

احسان - احسان - دین

اخبار - اخبار

اختیار - وَس

اخروٹ - اخروٹ

اخلاق - اخلاق - سُبھا

ادا (ادا کرنا) - بھرنا

اُداس - اَداس

اَدب - ادب - عزت - آدر

ادرک - ادرک

اُدھار - اُدھار

اُدھیڑ (اُدھیڑنا)-اُدھیڑ (اُدھیڑنا)

اذان - اذان - بانگ

ارادہ - ارادہ - نیّت

اڑ (اڑنا) - اڑ (اڑنا)

اُڑ (اُڑنا) - اُڈّ (اُڈّنا)

اس - ایس

اُس - اوس

اُستاد - اُستاد

اُسترا ۔ اُسترا
اسٹیشن ۔ ٹیشن
استری (لوہا) ۔ استری (لوہا)
اسلام ۔ اسلام
اسی ۔ ایسے
اُسی ۔ اوسے
اشارہ ۔ اشارہ ۔ سنیت ۔ سنیتر
اشتہار ۔ اشتہار
اصلی ۔ اصلی ۔ سچّا
اُصول ۔ اُصول
اطمینان ۔ تسلّی

اعتراض ۔ اعتراض
اعلان ۔ اعلان ۔ ہوکا
اُف ۔ اُف
افسر ۔ افسر
افسوس ۔ افسوس ۔ منکھ۔ ہرکھ
افواہ ۔ افواہ ۔ (سنی سنائی)
اکثر ۔ (کثیں) ۔ بہت (بہتے)
اکڑ (اکڑنا) ۔ آکڑ (اکڑنا)
اُکسا (اُکسانا) ۔ چُک ۔ چکنا
اُکھاڑ (اُکھاڑنا) ۔ اُکھیڑ (اُکھیڑنا) ۔ ہٹ (ہٹنا)
اکھاڑا ۔ اکھاڑا

اکیلا ۔ اکلّا ۔ کلّا

اُگ (اُگنا) ۔ اُگ (اُگنا)

اگر ۔ جے ۔ جیکر

اگلا ۔ اگلا

الائچی ۔ لاچی

اُلٹا ۔ اُلٹا ۔ پُٹھّا

اُلجھ (اُلجھنا) اڑ ۔ (اڑنا)

الزام ۔ الزام ۔ دوس

الگ ۔ وکھ ۔ اڈّ

اللّٰہ ۔ اللہ

الماری ۔ الماری

اُلّو ۔ اُلّو

امام ۔ امام

امتحان ۔ امتحان

امرود ۔ امرود

املی ۔ املی

امن ۔ امن ۔ سُکھ

اُمید ۔ امید ۔ آس

امیر ۔ امیر

ان ۔ انہاں

اُن ۔ اُنہاں

اناج ۔ اناج

انار ۔ انار

انتخاب ۔ (انتخاب) ۔ چون

انتظار ۔ اڈیک ۔ تاھنگ

انتظام ۔ انتظام ۔ سربندھ ۔

بندوبست

انجن ۔ انجن

انجیر ۔ انجیر

اندر ۔ اندر

اندھا ۔ انّھا

اندھیرا ۔ انھیرا

انڈا ۔ آنڈا

انڈیل (انڈیلنا) لُد (لُدنا)

انسان ۔ انسان ۔ بندہ

انصاف ۔ انصاف ۔ نیاں

انعام ۔ انعام

انقلاب ۔ انقلاب ۔ پلٹا

انکار ۔ مکّر ۔ جواب

انگڑائی ۔ آکڑی

انگلی ۔ انگلی ۔ انگل

انگوٹھا ۔ انگوٹھا

انگوٹھی ۔ مندری ۔ چھاپ چھلّا

انگور ۔ انگور ۔ داکھ

انگیٹھی ۔ انگیٹھی

اوپر ۔ اُتّے

اودا ۔ کاشنی

اور ۔ ھور ۔ نالے

اوڑھ (اوڑھنا) ۔ اوڈھ (اوڈھنا)

اُتّے لینا ۔ لَے ۔ لَینا

اَوزار ۔ رچّھ ۔

اوس ۔ تریل ۔ (اوس)

اولا ۔ گڑا

اَولاد ۔ اولاد

اُون ۔ اُنّ

اُونٹ ۔ اُوٹھ

اُونچا ۔ اُچّا

اونگھ (اونگھنا) ۔ انگھلانا

ایجاد ۔ ایجاد

ایڑی ۔ اَڈّی

اَیسا ۔ اجیہا ۔ ایہو جیہا

ایمان ۔ ایمان

اینٹ ۔ اٹّ

ب

باپ ۔ پیو

بات ۔ گلّ

باٹ (وزن) ۔ وَٹّا

بادشاہ ۔ بادشاہ

بادل ۔ بَدّل

بارود ۔ برُود ۔ دارُو

باری ۔ واری

باریک ۔ بریک ۔ پتلا

باز (باز آنا) ۔ مُڑ (مُڑنا)

بازار ۔ بزار

بازُو ۔ بانہہ

باغ ۔ باغ

باغی ۔ باغی

باقی ۔ باقی

بال ۔ وَال

بالٹی ۔ بالٹی

بالی ۔ والی ۔ مُرکی

بانٹ (بانٹنا) ۔ ونڈ (ونڈنا)

باندھ (باندھنا) ۔ بنھ (بنھنا)

بانس ۔ بانس ۔ وانس

بانسری ۔ بنسری ۔ ونجھلی

باہر ۔ باہر ۔ بنّے

بُبول ۔ ککرّ

بُت ۔ بُت

بتا (بتانا) ۔ دسّ (دسنا)

بتّی ۔ بتّی

بٹن ۔ بٹن ۔ بیڑا

بٹوا ۔ بٹوا

بٹیر ۔ بٹیرا

بجلی ۔ بجلی

بجا (بجانا) ۔ وَجا (وجانا)

بجَٹ ۔ بجٹ

بچّہ ۔ بچّہ ۔ بال ۔ کاکا ۔ نیانا

بجھا (بجھانا) ۔ وَچھا ۔ (وَچھانا)

بچُّھو ۔ ٹھوآں

بحث ۔ بحث

بُخار ۔ بخار ۔ تاپ ۔ کسّ

بدل (بدلنا) ۔ وٹا (وٹانا)

بدَن ۔ پنڈا

بُرا ۔ بُرا ۔ بھیڑا

برابر ۔ برابر ۔ سانواں

برَس (برسنا ، سال) ۔ وس(وسنا)

برس ۔ ورھا (سال)

برسات ۔ برسات ۔ جھڑی

بُرش ۔ بُرش

برَف ۔ برَف

بُرقع ۔ بُرقع

برکت ۔ برکت ۔ بھاگ

بریانی ۔ برَیانی

بڑا ۔ وڈا

بڑھ (بڑھنا) ۔ ودھ (ودھنا)

بس (بسنا ، موٹر ، ختم)

وس (وسنا) ۔

بستر ۔ بسترا ۔ وچھونا

بستہ ۔ بستہ
بسم اللہ ۔ بسم اللہ
بَطخ ۔ بطخ
بغاوت ۔ بغاوت
بَغل ۔ بغل کچّھ
بک (بکنا) ۔ وک (وکنا)
بَکرا ۔ بَکرا
بَکس ۔ بکس ۔ ٹرنک
بگاڑ (بگاڑنا) ۔ وَگاڑ (وگاڑنا)
بُلا (بُلانا) ۔ بُلا (بُلانا)
بلب ۔ بلب
بُلبُل ۔ بُلبُل

بلغم ۔ ریشہ ۔ کھنگار
بلکہ ۔ نالے
بلوَہ ۔ جھگڑا ۔ لڑائی
بلّی ۔ بلّی
بُن (بُننا) ۔ اُن (اُننا)
بَنا (بنانا) ۔ بَنا (بنانا)
بنْجر ۔ بنْجر ۔ رکّڑ
بنْد ۔ بند ۔ ٹھپ (ٹھپنا)
بنْدر ۔ باندر
بنْدرگاہ ۔ بنْدرگاہ
بنْدُوق ۔ بنْدُوق
بنْدہ ۔ بنْدہ

بُو ۔ بو ۔ گنھ
بو (بونا) ۔ بیج (بیجنا) ۔ گڈ ۔ گڈنا
بوجھ ۔ بوجھ ۔ بھار
بوری ۔ بوری
بُوڑھا ۔ بُڈّھا
بول (بولنا) ۔ بول (بولنا)
بُوند ۔ بُوند ۔ تُبکا ۔ قطرہ
بہادُر ۔ سُورما ۔ وریام
بہار ۔ بہار ۔ بسنت
بہانہ ۔ بہانہ ۔ پج
بہُت ۔ بہُت ۔ چوکھا
بہشت ۔ بہشت

بہرا ۔ ڈورا ۔ بولا
بہَک (بہکنا) ۔ بہک (بہکنا)
بہَن ۔ بھین
بہہ (بہنا) ۔ وگ (وگنا)
رڑْھ (رڑھنا)
بیٹا ۔ پُتّر ۔ پُت
بیٹی ۔ دھی
بیٹَھ (بیٹھنا) ۔ بہہ (بہنا)
بیج ۔ بیج ۔ (بی)
بیچ (درمیان) ۔ وچ ۔ وچکار
بیچ (بیچنا) ۔ ویچ (ویچنا)
بیگم ۔ بیگم ۔ بی‌بی ۔ گھروالی

بَیل ـ ڈھگّا ـ بلد

بیل ـ ویل

بیلچہ ـ بیلچہ

بیمار ـ بیمار

بیمہ ـ بیمہ

بینگن ـ وتاؤں

بیوقوف ـ بیوقوف ـ بُدّھو

بیوی ـ گھروالی ـ بیوی ـ تیمی

ووہٹی

بھ

بھاپ ـ بھاپ ـ ہواڑ

بھاری ـ بھارا

بھاگ (بھاگنا) ـ بھج ـ (بھجنا)

نس (نسنا)

بھائی ـ بھائی ـ ویر ـ بھرا

بھُٹّا ـ چھلّی ـ سٹا

بھَٹک (بھٹکنا) ـ گواچ

(گواچنا)

بھر (بھرنا) ـ بھر (بھرنا)

بھروسا ـ بھروسا ـ وساہ

بھُس ـ بھوہ

بھُوت ـ بھُوت

بھُورا ـ بُورا

بُھوک - بُھکھ

بُھول (بُھولنا) - بُھل (بُھلنا)

وسر (وسرنا)

بُھون (بُھوننا) بُھن (بُھننا)

بھی - وی

بھیج (بھیجنا) - بھیج (بھیجنا)

گھل (گھلنا)

بھیڑ - بھیڑ

بھیڑ - بھیڈ

بھیڑیا - بگھیاڑ

بھیک - بھیکھ - خیر - خیرات

بَھیگ (بھیگنا) - بھج (بھجنا)

بَھینس - مَینہ - مجَھ

پ

پا (پانا) - پا (پانا) - لبھ (لبھنا)

پاجامہ - پجامہ

پاخانہ - ٹٹّی - پخانہ

پارا - پارا

پارسل - پارسل

پاس - کول

پاک - پاک

پاگل - پاگل - جھلّا - سودائی سورکھ

پال (پالنا) ۔ پال (پالنا)
پالا ۔ پالا
پان ۔ پان
پانی ۔ پانی
پاؤ ۔ پا
پاؤں ۔ پیر
پایہ ۔ پاوا
پپیتا ۔ پپیتا
پتاّ ۔ پتاّ ۔ پتّر
پتاّ ۔ پتاّ
پتلا ۔ پتلا
پتلُون ۔ پتلُون

پَتنگ ۔ پتنگ ۔ گُڈّی
پتّھر ۔ پتّھر
پٹری ۔ پٹری
پٹواری ۔ پٹواری
پٹھان ۔ پٹھان
پٹّھا ۔ پٹّھا
پچکاری ۔ پچکاری
پچھاڑ (پچھاڑنا) ۔ ڈھانا ۔ ڈھنا
پر (اُوپر) ۔ اُتّے
پُرانا ۔ پُرانا
پردہ ۔ پردہ ۔اوھلا
پرو (پرونا) ۔ پرو (پرونا)

پروا - پرَوا

پری - پرَی

پڑ (پڑنا) - پَے (پینا)

پڑھ (پڑھنا) - پڑھ (پڑھنا)

پسلی - پسَلی

پسند - پسَنْد

پسینہ - پسینہ - مڑُھکا

پکا (پکانا)َ - پکا (پکانا)

پُکار (پکارنا) - سدّ (سدّنا) آواز مارنا

پکَڑ (پکڑنا) - پکڑ (پکڑنا)

پھڑ (پھڑنا)

پگڑی - پگڑی - پگ

پُل - پُل

پُلاؤ - پُلا

پگَھل (پگھلنا) - پگھل (پگھلنا)

پنگھر (پگھرنا) - پنگھر

پلَٹ (پلٹنا) - پلٹ (پلٹنا)

پرت (پرتنا)

پلک - پلَک - پپنی - جھمنی

پلَنّگ - پلنگ - منْجی

پنْجرہ - پنّجرہ

پنْجہ - پنجہ

پینسل - پنسل

پنْکھا - پکّھا

پنیر - پنیر

پُوج (پُوجنا) - پُوج (پُوجنا)

پُوچھ (پوچھنا) - پُچھ (پُچھنا)

پَودا - بُوٹا

پُورا - پُورا

پُوری - پُوری

پولیس - پولیس

پہاڑ - پہاڑ

پہچان (پہچاننا) - پچھان

(پچھاننا) - سیان - (سیاننا)

پہرا - پہرا

پہلا - پہلا

پہلوان - پہلوان - بھلوان

پہن (پہننا) - پہن (پہننا) - پانا

پہنچ (پہنچنا) - پہنچ (پہنچنا)

اپڑ (اپڑنا)

پہیّا - پہیّا - پنج

پیاز - پیاز - گنڈھا

پیاس - پیاس - تریہہ

پیالہ - پیالہ

پیپا - پیپا

پیتل - پتّل

پیٹ - پیٹ - ڈھڈ

پٹّی - پٹّی

بیچ - بیچ

پیچھے - پچھے - مگر

پیدا - پیدا - جمناں

پیدل - پیدل

پیڑ - رُکھ - درخت

پیس (پیسنا) - پیہ - پیہنا

پیسہ - پیسہ

پیشاب - پیشاب - بول - موتر

پیشہ -- کم - دھندا

پیلا - پیلا - کھٹّا

پھ

پھاڑ (پھاڑنا) - پاڑ (پاڑنا)

پھانس (پھانسنا) پھسا - پھاس

(پھسانا)

پھانسی - پھانسی - پھاہ

پھاوڑا - پھاوڑا

پھٹ - (پھٹنا) - پاٹ (پاٹنا)

پھر (پھرنا پھر ، پھرنا ، دوبارہ)

فیر - مڑ - پھر (پھرنا) مڑ

پھڑک (پھڑکنا) - پھڑک (پھڑکنا)

پھسل (پھسلنا) - تلک - تلکنا

پھل - پھل

پھندا ۔ پھاھی	تار ۔ تار
پھنْس (پھنْسنا) ۔ پھس (پھسنا)	تارا ۔ تارا
پُھوٹ (عدم اتفاق ، پُھوٹنا)	تارِیخ ۔ تارِیخ ۔ وار
پُھٹ (عدم اتفاق) ، (پُھٹنا)	تازہ ۔ سجرہ
پُھول (پُھولنا ، پُھول) پُھل	تاگا ۔ دھاگا
(پُھول) ۔ پُھل (پُھلنا)	تالا ۔ تالا ۔ جندرا
پھیکا ۔ پِھکا	تالاب ۔ تلا ۔ چھپّڑ
پَھیل (پَھیلنا) ۔ کِھلّر (کِھلّرنا)	تام‌چینی ۔ تام‌چِینی
پَھینْک (پَھینکنا) ۔ سٹ (سٹنا)	تانْبا ۔ تانبا
ــــ	تانْگا ۔ ٹانگا
ت	تپ ۔ تد
تاجِر ۔ بُپاری	تجربہ ۔ تجربہ

تُحفہ ۔ سوغات ۔ ڈھوآ

تخت ۔ تخت ۔ گدّی

تختہ ۔ تختہ ۔ پھٹّا

ترازُو ۔ تکڑی

تربُوز ۔ ھدوانہ ۔ دوھانہ

تَرس (ترسنا ، رحم) ۔ ترس

(ترسنا ، رحم)

ترقّی ۔ ترقّی ۔ وادھا

ترکاری ۔ ترکاری سبزی

جاچ ۔ ترکیب ۔ ترکیب ۔ اٹکل

تڑَپ (تڑپنا) ۔ تڑف (تڑفنا)

تسلّی ۔ تسلّی ۔ دلاسہ

تصویر ۔ تصویر ۔ مُورت

تعجُّب ۔ حیرانی ۔ ھکا بکا

تعلُّق ۔ واسطہ ۔ لاگا ۔ سیر

تعلیم ۔ تعلیم ۔ پڑھائی

تقدیر ۔ تقدیر ۔ ھونی

تکَ ۔ تیکر

تکلیف ۔ تکلیف ۔ دکھ ۔ پیڑ

تکیہ ۔ سرھانا

تل (تلنا) ۔ تل (تلنا)

تُل (تُلنا) ۔ تُل (تُلنا)

تلوار ۔ تلوار

تُم ۔ تُسیں ۔ تُساں

تماشا ۔ تماشا
تمام ۔ سارے ۔ سب
تمغہ ۔ تمغہ
تَمَسُّک ۔ تمسّک
تمباکُو ۔ تماکُو
تُمھارا ۔ تیرا ۔ تُہاڈا
تنخواہ ۔ تنخاہ
تنْدرُست ۔ تندرست
تنْدور ۔ تندُور ۔ بھٹھ
تنکا ۔ ککھ
تنْگ ۔ تنگ ۔ سَوڑا
تُو ۔ تُوں

تو ۔ تے
توا ۔ تَوا
تَوبہ ۔ توبہ
توپ ۔ توپ
توتا ۔ توتا
توڑ (توڑنا) ۔ توڑ (توڑنا)
بھن (بھننا)
تول (تولنا) ۔ تول (تولنا)
تولہ ۔ تولہ
تہ ۔ تَہ ۔ تہلا ۔ ٹھپنا (تہ کرنا)
تہذیب ۔ تہذیب ۔ بُدھ ۔ مت
تہمد ۔ تہَمت

تیّار ۔ تیار

تیتر ۔ تتّر

تَیر (تَیرنا) ۔ تَر (تَرنا)

تیر ۔ تیر ۔ کانی

تیز ۔ تکھا ۔ تیز ۔ ترکھا

تیل ۔ تیل

تیوھار ۔ دھیار ۔ تیہار

تھ

تھالی ۔ تھالی

تھام ۔ (تھامنا) ۔ تَھم (تَھمنا)

تھان (گھوڑے کا تھان ۔ تھان کپڑے کا تھان) ۔ تھان

تھانہ ۔ ٹھانہ

تھپّڑ ۔ دھپھا ۔ لَپڑّ

تھپک (تھپَکنا) ۔ تھبک (تھبکنا)

تھک (تھکنا) ۔ تھک (تھکنا)

تھوڑا ۔ تھوڑا

تھوک ۔ تھوک

تُھوک (تُھوکنا) ۔ تُھک (تُھکنا)

تَھیلا ۔ تھیلا ۔ جھولا

ٹ

ٹاٹ ۔ ٹاٹ

ٹال (ٹالنا ، ٹال) ۔ ٹال
(ٹالنا ۔ ٹال)

ٹانٛکا ۔ ٹانکا

ٹانٛگ (ٹانٛگنا ، ٹانگ)

ٹنگ (ٹنگنا ۔ ٹنگ)

ٹَپک (ٹپکنا) ۔ چو (چونا)

ٹٹول (ٹٹولنا) ۔ ٹٹول (ٹٹولنا)

ٹکٹ ۔ ٹکٹ

ٹَکرا (ٹکرانا) ۔ ٹکر (ٹکرانا)

ٹُکرا ۔ ٹکُڑا ۔ ٹوٹا

ٹکسال ۔ ٹکسال

ٹکیا ۔ ٹکّی

ٹَماٹر ۔ ٹَماٹر

ٹوپی ۔ ٹوپی

ٹُوٹ (ٹُٹنا) ۔ ٹُٹ (ٹُٹنا)

ٹوک (ٹوکنا) ۔ ٹوک (ٹوکنا)

ٹوکری ۔ ٹوکری

ٹونٛٹی ۔ ٹُوٹی

ٹَہل ۔ ٹہل

ٹہنی ۔ ٹَہنی

ٹیڑھا ۔ ونکا ۔ ڈَنکا

ٹِکا - ٹِکا - ٹکّا - (زیور)

ٹِلا - ٹباّ

ٹِیس - تراٹ

ٹھ

ٹھاٹھ - ٹھاٹھ

ٹھٹر (ٹھٹرنا) - ٹھَر (ٹھرنا)

ٹُھکرا (ٹھکرانا) - ٹُھکرا

(ٹُھکرانا)

ٹھنڈا - ٹھنڈا

ٹھوس - سخت

ٹھوکر - ٹھوکر

ٹھوک (ٹھوکنا) - ٹھوک

(ٹھوکنا)

ٹُھونُس (ٹُھونسنا) - تن - تننا

ٹِھیک - ٹِھیک

ٹَھیکا - ٹھیکا

ث

ثابت - ثابت - پُورا

ثُبوت - ثُبوت

ثواب - ثواب

ج

جا (جانا) ۔ جا (جانا)

جاری ۔ جاری ۔ چالو

جاڑا ۔ ٹھنڈ ۔ سیال

جاگ (جاگنا) ۔ جاگ (جاگنا)

جال ۔ جال

جالا ۔ جالا

جالی ۔ جالی

جامن ۔ جامنوں ۔ جموں

جان (جاننا ، جان) ۔ جان

(جاننا ۔ جان)

جانچ (جانچنا) ۔ جاچ (جاچنا)

جانور ۔ جانور ۔ ڈنگر

جاہل ۔ جاہل ۔ بدھو

جائداد ۔ جائداد

جب ۔ جد

جبڑا ۔ باچی

جتا (جتانا) ۔ جتا (جتانا)

جتنا ۔ جنا

جرم ۔ جرم

جرمانہ ۔ جرمانہ ۔ چٹی

جڑ (جڑ ، جڑنا) جڑ (جڑنا)

جڑھ

جُڑ (جُڑنا) - جُڑ (جُڑنا)

جزیرہ - جزیرہ

جِس - جِس

جشن - جشن - میلا

جعل - دھوکّا - کھوٹ

جکڑ (جکڑنا) - جکڑ (جکڑنا)

جگر - کلیجہ - کالجہ

جُگنو - جگنو - ٹٹینا

جگہ - تھاں

جلا (جلانا) - بال (بالنا)

ساڑ - ساڑنا

جلدی - چھیتی - جھٹ

جلسہ - جلسہ

جُلُوس - جلُوس

جم (جمنا) - جم (جمنا)

جماعت - جماعت

جماہی - اباسی

جمع - اکٹھّ - جوڑ

جن (جننا) - جم (جمنا)

جن - جن

جنازہ - جنازہ

جنتری - جنتری

جنگل - جنگل

جُنوب - دکھّن

جو - جھڑا

جُوا - جُوآ

جواب - جواب

جوان - جوان - گبھرُو

جوت (جوتنا - جو (جونا)

جُوتا - جُتّی

جوڑ (جوڑنا) - جوڑ (جوڑنا)

جوڑا - جوڑا

جوش - جوش - اُبال

جہاز - جہاز

جہان - جہان - جگ

جی (جی ، جِینا - جی (جی - جینا)

جیب - جیب - کھیسا - بوھجا

جیت (جیتنا) - جِت (جِتنا)

جَیسا - جہا

جیل - جیل - بندی خالہ

جھ

جھاڑ - جھاڑ

جھاڑُو - جھاڑُو - بوھکر

جھاگ - جھگ

جھانک - جھاتی - جھات

جھٹک (جھٹکنا) - چھنڈ

(چھنڈنا)

جُھٹلا (جُھٹلانا) ۔ جھٹانا

جھوٹا کرنا

جھڑک (جھَڑکنا) ۔ جھڑک

(جھڑکنا)

جَھجک (جَھجکنا)

جھاکا (جھکنا)

جُھک (جُھکنا) ۔ نیوں (نیونا)

آلر (آلرنا)

جھگڑ (جھگڑنا) ۔ جھگڑ

(جھگڑنا)

جھنجوڑ (جھنجوڑنا) ۔ جھوں

(جھونٹا)

جُھنجلانا (جُھنجلانا) ۔ جُھنجھلا

(جھنجھلانا)

جھنڈا ۔ جھنڈا

جُھوٹ ۔ جُھوٹھ

جُھول (جُھولنا ، جُھول)

جُھول (جُھولنا)

جُھولا ۔ پینگھ ۔ پنگھوڑا

جھولی ۔ جھولی

چُھوم (جُھومنا) ۔ جُھوم

(جُھومنا)

جھونپڑا ۔ جھونپڑی ۔ جھگی

جھیل ۔ جھیل ۔ ڈھاب

چ

چابی ۔ چابی ۔ کُنجی

چادر ۔ چادر ۔ چدّر

چارہ ۔ پٹّھے

چاقّو ۔ چاقُو

چال ۔ چال

چالاک ۔ چلاک

چالان ۔ چلان

چاند ۔ چن ۔ چند

چاندی ۔ چاندی

چاول ۔ چاول ۔ چَول

چاہ (چاہنا) ۔ چاہ (چاہنا)

چائے ۔ چاء

چبا (چبانا) ۔ چب چبنا

چبُوترا ۔ چبُوترا ۔ چونترا

چُبھ (چُبھنا) ۔ چُبھ ۔ چبھنا

چُپ ۔ چُپ

چپٹا ۔ چوَڑا ۔ پدھرا ۔ ہموار

چَپک (چپکنا) چنبڑ ۔ (چنبڑنا)

چیتھڑا ۔ چیتھڑا ۔ لیر ۔ ٹاکی

چٹائی ۔ چٹائی ۔ بھوڑی

چٹخ (چٹخنا) تڑک (تڑکنا)

چُٹکی ۔ چُٹکی ۔ چُوھنڈی

چٹنی - چٹنی
چرا (چرانا) - چرا (چرانا)
چراغ - دیوا
چربی - چربی
چڑھ (چڑھنا) - چڑھ (چڑھنا)
چڑھائی - چڑھائی
چڑیا - چڑی
چڑیل - چڑیل
چشمہ - چشمہ - چوآ
چغلی - چغلی
چکا (چکانا) - مکا (مکانا) -
نبیڑ (نبیڑنا)

چکر - چکر
چکرا (چکرانا) - چکرا
(چکرانا)
چکنا - چیکنا - تھندا
چکھ (چکھنا) - چکھ (چکھنا)
چل (چلنا) - چل (چلنا)
چلم - چلم
چلن - چالا - چال‌چلن
چلو - چلی
چار - چمیار
چمٹ (چمٹنا) - چنبڑ (چنبڑنا)
چمٹا - چمٹا - اچا

چمچہ ۔ چمچہ

چمڑا ۔ چمڑا ۔ چم

چمَک (چمَکنا) ۔ چمک

(چمکنا) ۔ لشک (لشکنا)

چُن (چُننا ۔ چُن (چُننا)

چنا ۔ چھولے

چُنانچہ ۔ ایس کر کے

چنبیلی ۔ چمبا ۔ چمیلی

چندہ ۔ چندہ

چنگاری ۔ چنگیاڑی ۔ چننگ

چُنگی ۔ چُنگی

چَوکور ۔ چکور

چوٹ ۔ چوٹ ۔ سَٹ

چوٹی ۔ٹیسی

چَودھری ۔ چوھدری

چور ۔ چور

چوڑا ۔ چوڑا

چُوس (چُوسنا) ۔ چُوپ (چُوپنا)

چوک ۔ چوک

چوکیدار ۔ چوکیدار

چُولھا ۔ چُلّھا ۔ چُلّھ

چُوم (چُومنا) ۔ چُم (چُمنا)

چُونا ۔ چُونا ۔ قلَی

چونچ ۔ چنج

چوُہا ۔ چوُہا

چیتا ۔ چیتا ۔ چترا

چیچک ۔ چیچک ۔ ماتا

چیر (چیرنا) ۔ چیر (چیرنا)

چیز ۔ چیز ۔ شے

چیل ۔ ال

چینی ۔ چینی ۔ کھنڈ

چیونٹی ۔ کیڑی

چھ

چھاپ (چھاپنا) ۔ چھاپ (چھاپنا)

چھال ۔ چھل ۔ چھلڑ

چھالا ۔ چھالا

چھالیہ ۔ سپاری

چھان (چھاننا) ۔ چھان (چھاننا)

چُھپ (چھپنا) ۔ چُھپ (چُھپنا)

لُک (لکنا)

چھپر ۔ چھپر

چھت ۔ چھت

چھتری ۔ چھتڑی

چھٹانک ۔ چھٹانک ۔ چھٹاکی

چُھٹی ۔ چُھٹی

چُھرا ـ چُھرا

چُھڑا (چُھڑانا) ـ چُھڈا (چُھڈانا)

چھڑَک (چھڑَکنا) ـ چھڑک

(چھڑَکنا) ترَونک (ترونکنا)

چھڑی ـ سوٹی

چھلّا ـ چھلّا

چھلَک (چھلَکنا) ـ چُھلک

(چُھلکنا) ڈُھل ـ (ڈُھلنا)

چھلنی ـ چھانی

چُھو (چُھونا) ـ چُھو (چُھونا)

چھوٹا ـ چھوٹا ـ نکّا

چھوڑ (چھوڑنا) ـ چھڈ

(چھڈنا)

چھید (چھیدنا) ـ ونہہ (ونہنا)

چھیڑ (چھیڑنا) ـ چھیڑ (چھیڑنا)

چھیل (چھیلنا) ـ چھل (چھلنا)

چھین (چھیننا) ـ کھوہ

(کھوہنا)

چھینٹ ـ چھٹ

چھینک (چھینکنا) ـ نِچھ ـ

نِچّھنا

ح

حادثہ ـ حادثہ

حاکم حاکم

حال ۔ حال

حج ۔ حج

حد ۔ حد ۔ سیں ۔ بنّا

حدیث ۔ حدیث

حرام ۔ حرام

حرف ۔ حرف ۔ اکھّر

حساب ۔ حساب ۔ لیکھا

حسد ۔ حسد ۔ ساڑا ۔ کرودھ

حصّہ ۔ حصہ ۔ پتّی

حق ۔ حق

حُقّہ ۔ حقّہ

حُکم ۔ حُکم

حکُومَت ۔ حکومت ۔ راج

حکیم ۔ حکیم ۔ سیانا

حلال ۔ حلال

حیران ۔ حران ۔ ھکّا بکّا

خ

خاص ۔ خاص ۔ اچیچا

خالص ۔ کھرا ۔ سدھ

خالی ۔ خالی ۔ سکھنا

خاندان ۔ ٹبّر ۔ کوڑماں

خَبر ۔ خبر ۔ کیڑ ۔ سُونہہ

ختم ۔ مُک ۔ نبڑّ

خُدا ۔ خُدا

خراب ۔ خراب ۔ چوڑ ۔ وگڑ

خربُوزہ ۔ خربُوزہ ۔ کھکھَڑی

خرچ ۔ خرچ ۔ لاگت

خرگوش ۔ خرگوش ۔ سیہا

خرید (خریدنا) ۔ خرید

(خریدنا)

وِھاج ۔ (وِھاجنا)

خَزانہ ۔ خزانہ ۔ دھرت

خط ۔ خط ۔ چٹھی

خلاف ۔ خلاف ۔ لاگُو

ورودھ

خواب ۔ خواب ۔ سُفنا

خُوش ۔ خوش ۔ راضی

خُوشامد ۔ خوشامد

خُون ۔ خُون ۔ رتّ ۔ لہو

خیال ۔ خیال ۔ سوچ ۔ وچار

خَیرات ۔ خیرات ۔ دان

خَیریّت ۔ خیریت ۔ سُکھّ

خَیمہ ۔ تنبُو ۔ چھولَداری

د

داب (دابنا) ۔ دب (دبنا)

دال ۔ دال

دانْت ۔ دنْد

دانہ ۔ دانہ ۔ کُنکا

دُبلا ۔ لسّا ۔ ماڑا

دبوچ (دبوچنا) نَپ (نَپنا) دَب (دَبنا)

درخواست ۔ درخواست ۔ عرضی

درد ۔ درد ۔ پیڑ ۔ سُول

دروازہ ۔ دروازہ ۔ بُوھا

دری ۔ دری

دستخط ۔ دستخط

دُشمن ۔ دُشمن ۔ وَیری

دُعا ۔ دُعا ۔ اسیس

دعوت ۔ دعوت

دعوا ۔ دعوا

دفتر ۔ دفتر

دُکان ۔ دُکان ۔ ھٹّی

دُکھ (دُکھنا) ۔ دُکھ (دُکھنا)

دل ۔ دل ۔ جی ۔ من

دَلدلی ۔ دلدل ۔ کھوبا

دلیا ۔ دلیا

دماغ ۔ دماغ

دن ۔ دن ۔ دہاڑی

دُنبہ ۔ دُنبہ

دُنیا ۔ دُنیا ۔ جگ ۔ جہان

دوا ۔ دوا ۔

دوات ۔ دوات

دوپٹّا ۔ دوپٹّا ۔ چُنّی ۔ لیڑا

دُودھ ۔ دُدھ

دُور ۔ دُور

دَورہ ۔ دورہ ۔ پھیرا

دَوڑ (دوڑنا) ۔ نس (نسنا)

بھج (بھجنا)

دوزخ ۔ دوزخ

دوست ۔ یار ۔ بیلی

دُوسرا ۔ دوجا

دَولت ۔ دولت ۔ دھن ۔ مایا

دَہی ۔ دَہیں

دے (دینا) ۔ دے (دینا)

دیر ۔ دیر ۔ چر

دیکھ (دیکھنا) ۔ دیکھ (دیکھنا)

دیگچی ۔ دیگچی ۔ پتیلی

دیوار ۔ کندھ

دھ

دھات ۔ دھات

دھار ۔ دھار

دھَڑک ۔ دھڑک ۔ دھڑکا

دھکّا ۔ دھکّا

دھمکی ۔ دھمکی ۔ ڈراوا

دھو (دھونا) ۔ دھو (دھونا)

دُھواں ۔ دُھوآں

دُھوپ ۔ دُھپ

ڈ

ڈاک ۔ ڈاک

ڈاکٹر ۔ ڈاکٹر

ڈاکُو ۔ ڈاکُو

ڈال (ڈالنا) ۔ پا (پانا)

ڈانٹ (ڈانٹنا) ۔ جھڑک (جھڑکنا)

ڈبّا ۔ ڈبّا

ڈر (ڈرنا) ۔ ڈر (ڈرنا)

ڈکار ۔ ڈکار

ڈگمگا (ڈگمگانا) ۔ ڈول (ڈولنا)

ڈنڈا ۔ ڈنڈا ۔ سوٹا

ڈنک ۔ ڈنگ

ڈُوب (ڈُوبنا) ۔ ڈُب (ڈُبنا)

ڈور ۔ ڈور

ڈھ

ڈھال (ڈھالنا) ۔ ڈھال (ڈھالنا)

ڈھک (ڈھکنا) ۔ ڈھک (ڈھکنا)

کج (کجنا)

ڈھو (ڈھونا) ۔ ڈھو (ڈھو)

ڈھول ۔ ڈھول

ڈُھونڈ (ڈُھونڈنا) ۔ ڈھونڈ

(ڈھونڈنا) لبھّ (لبّھنا)

ڈھیر ۔ ڈھیر

ڈھیلا ۔ ڈھلا

ڈِھیلا ۔ ڈھیلا ۔ ڈھیم

ذ

ذات ۔ ذات

ذِبح ۔ ذِبح ۔ حلال کرنا

ذلیل ۔ نیِچ ۔ کمذات

ر

رات ـ رات

راستہ ـ رستہ ـ راہ

راکھ ـ سَواہ

ران ـ پَٹ

رائے ـ رائے ـ صلاح

رحم ـ رحم ـ ترس

رس ـ رس ـ روہ ـ رسا

رسم ـ رسم ـ ریت ـ رواج

رَسول ـ رَسول

رّسی ـ رّسی ـ وَرھی

رسید ـ رسید

رِشتہ ـ رِشتہ ـ ساک

رِشوت ـ رِشوت ـ وڈّھی

رُعب ـ دھَونس ـ بھَو

رفُو ـ رفُو

رقبہ ـ رقبہ

رقَم ـ رقَم

رُک (رُکنا) ـ رُک (رُکنا)

رکھ (رکھنا) ـ رکھ (رکھنا)

رگ ـ رگ

رگَڑ (رگَڑنا) ـ رگڑ (رگڑنا)

رنڈی ـ رنڈی (بیوہ) ـ

کنجری (فاحشہ)

رنْج - رنج - سنکھ

رنْگ (رنگنا) - رنگ (رنگنا)

رو (رونا) - رو (رونا)

رواج - رواج - ریت

رُوپیہ - روپیّہ

رُومال - رُومال

روٹی - روٹی

رُوٹھ (رُوٹھنا) - رُس (رُسنا)

رُوح - رُوح

روزہ - روزہ

رَوشنی - چانن - لو

روک (روکنا) - روک

(روکنا)

رُوکھا - رُکھا

رُوئی - رُوں

رہ - (رہنا) - رَہ (رہنا)

ریت - ریت

ریچھ - رچھ

ریشم - ریشَم - پٹ

ز

زبان - جیبھ - بولی

زخم ـ زخم ـ پھٹ

زکات (زکوٰۃ) ـ زکات

زُکام ـ زُکام ـ ریشہ

زمین ـ زمین ـ بھوئیں ـ
دھرتی

زنجیر ـ سنگلی

زندہ ـ زندہ ـ جیوندا

زنگ ـ جنگال

زہر ـ زہر ـ موہرا ـ وس

زیادہ ـ بہتا ـ چوکھا

زیور ـ زیور ـ ٹونب

س

ساتھ ـ نال

سادہ ـ سادہ

سارس ـ کُلنگ

سارنگی ـ سرنگی

سازش ـ متا

ساڑی ـ ساڑی

سال (برس) ـ سال ـ ورھا

سالن ـ سالن ـ سلوُنا ـ
ھانڈی ـ لوَن

سامان ـ سمان ـ ولیوا

سامنے ۔ اگّے ۔ ساھمنے
مُوڑھے

سانپ ۔ سَپ
سانچا ۔ سَچّا
سانس ۔ ساہ
سائیکل ۔ سائیکل
سایہ ۔ چھاں ۔ پرچھانواں
سب ۔ سب ۔ سارے
سبزی ۔ سبزی ۔ ترکاری ۔
وکھرّ
سبق ۔ سبق
ستا (ستانا) ۔ ستا (ستانا)

سٹیشن ۔ سٹیشن
سجدہ ۔ سجدہ
سچ ۔ سچ
سخت ۔ کڑا ۔ پیڑا ۔ ڈاھڈا
سدھا (سدھانا) ۔ ھلا (ھلانا)
سر ۔ سر
سردی ۔ سردی ۔ سیال
(موسم) ۔ پالا ۔ ٹھنڈ
سڑا ۔ ترکّا ۔ بُسیا
سڑک ۔ سڑک
سزا ۔ سزا ۔ ڈنڈ
سست ۔ سُست ۔ آھلسی

سسک (سسکنا) هوکا ۔
(هوکا بهرنا)

سفارش ۔ سفارش

سفر ۔ سفر ۔ پندھ

سفید ۔ سفید ۔ بگا ۔ چیٹا

سفیر ۔ سفیر ۔ ایلچی

سکڑ (سکڑنا) ۔ سنگڑ (سنگڑنا)

سکه ۔ سکه

سلام ۔ سلام

سلامت ۔ سلامت

سلائی ۔ سلائی ۔ سنوائی

سلجها (سلجهانا) ۔ سلجها
(سلجهانا)

سلگ (سلگنا) ۔ سلگ (سلگانا)

سماج ۔ سماج ۔ جگ

سمندر ۔ سمندر

سمٹ (سمٹنا) ۔ سمٹ (سمٹنا)

من ۔ من

سن (سننا) ۔ سن (سنتا)

سمجھ (سمجھنا) ۔ سمجھ
(سمجھنا)

سنبھل (سنبھلنا) ۔ سنبھل
(سنبھلنا)

سنتره ۔ سنتره

سَند - سند

سُنسان - سنسان - اجاڑ

سنگار - شنگار

سو (سونا) - سوں (سونںا)

سونا (دھات) - سونا

سوار - سوار

سوال - سوال

سُوت - سُوت - سُوتر

سَوت - سوکن

سُوجن - سوج

سُوجی - سوجی

سوچ - سوچ - وچار

سُود - سُود - بیاج

سَودا - سَودا

سُؤر - سُور - اُوندھا

سُورج - سُورج

سُوکھ (سُوکھنا) - سُک (سُکنا)

سُونگھ (سُونگھنا) سُنگھ (سُگھنا)

سہلا (سہلانا) - ھتھ پھیرنا

سہ (سہنا) - سہ (سہنا)

سی (سینا) - سیوں (سیونا)

سے - توں

سیب - سیب - سے

سیدھا - سدّھا

سَیر ۔ سیَر

سیر (وزن) ۔ سیر

سیڑھی ۔ پوڑی

سیکھ (سیکھنا) ۔ سکھ (سکھنا)

سیلاب ۔ ہڑ ۔ کانگ

سیم ۔ سیم

سینگ ۔ سنگ

سینہ ۔ سینہ

ش

شاخ ۔ ٹہنی ۔ ڈالی

شادی ۔ شادی ۔ ویاہ

شاگرد ۔ شاگرد

شام ۔ شام ۔ ترکالاں

شان ۔ شان ۔ ٹھاٹھ ۔ ٹوہر

شاید ۔ خورے ۔ متے

شراب ۔ شراب ۔ دارو

شربت ۔ شربت

شرط ۔ شرط

شرم ۔ شرم ۔ بجھی

شروع ۔ شروع ۔ مڈھ

شریعت ۔ شریعت

شریف ۔ شریف ۔ بھلامانس

شریک ۔ شریک

شعر ۔ شعر ۔ بیت

شُعلہ ۔ لاٹ ۔ لُنبو

شک ۔ شک ۔ دُربدھا

شکار ۔ شکار

شکایت ۔ شکایت ۔ آلاھما

شکّر ۔ شکّر

شُکر ۔ شُکر

شُکریہ ۔ شُکریہ

شلجم ۔ گونگلُو

شلوار ۔ سلوار ۔ سُتّھن ۔ تمبی

شمال ۔ پربت ۔ پہاڑ

شور ۔ رَولا ۔ ڈنڈ

شہد ۔ شہد ۔ ماکھیوں

شہر ۔ شہر ۔ نگر

شُہرت ۔ شُہرت ۔ دُھم

شہید ۔ شہید

شیر ۔ شیر

شروانی ۔ شروانی

شیشہ ۔ شیشہ ۔ کچ

شیشی ۔ شیشی

شیطان ۔ شیطان

ص

صابُن ۔ صابن

صاف ۔ صاف ۔ سُتھرا

صُبح ۔ وڈے ویلا ۔ سویرا ۔
نماز ویلا

صبر ۔ صبر

صدر ۔ صدر

صدقہ ۔ صدقہ

صُراحی ۔ صُراحی

صفحہ ۔ صفحہ ۔ پاسا

صِفر ۔ صِفر ۔ بندی

صندُوق ۔ صندُوق

صُورت ۔ صُورت ۔ شکل

ض

ضد ۔ ضد ۔ اَڑی

ضرُورت ۔ ضرورت ۔ لوڑ

ط

طاقت ۔ طاقت ۔ آنگس ۔ زور

طرَف ۔ پاسا ۔ بائی

طریقہ ۔ وَل ۔ جاچ

طعنہ ۔ طعنہ ۔ مہنا

طلاق ۔ طلاق ۔ لکھت ۔ کاغذ

طُوفان ۔ طوفان ۔ ہڑ

ظ

ظُلم ۔ ظُلم ۔ دھروہ

ظاہر ۔ ظاہر ۔ اُتوں

ع

عادت ۔ عادت ۔ وادی

عام ۔ عام

عجیب ۔ عجیب ۔ اچرج

عدالت ۔ عدالت ۔ کچہری

عذاب ۔ عذاب ۔ دُکھ

عزّت ۔ عزت ۔ لنگ ۔ پت

عشق ۔ عشق ۔ پریت ۔ پیار

عطر ۔ عطر ۔ خوشبو

عقل ۔ عقل ۔ بُدھ

علاج ۔ علاج ۔ آپا

دوا دارو

علاقہ ۔ علاقہ

علم ۔ علم

عمارت ۔ عمارت

عُمر ۔ عُمر

عورت ۔ عورت ۔ جنانی

عُہدہ ۔ عُہدہ

عَیب ۔ عیب ۔ بجَ

عید ۔ عید

عیسائی ۔ عیسائی

عَینک ۔ عینک

غ

غار ۔ غار ۔ کُھنڈر

غازی ۔ غازی

غُبارا ۔ غُبارا ۔ بُھکانا

غبن ۔ غبن

غرّا (غُرّانا) ۔ غُرّا (غُرّانا)

غَرض ۔ غرض ۔ لالچ

غُرُور ۔ ھکار ۔ تکبّر

غریب ۔ غریب

غش ۔ غش ۔ بے سرت

غُصّہ ۔ غُصّہ

غَلط - غَلَط

غلَطی - غلطی - بُھل

غَیب - غَیب

ف

فاتحہ - فاتحہ

فاختہ - گھگھی

فاقہ - فاقہ - بُکھ

فالِج - فالج - ادھرنگ

فائدہ - فیدہ - لبّھت - کھٹّی

فخر - مان

فرش - فرش - ستّھر

فرِشتہ - فرشتہ

فُرصت - فُرصت - وِہل

فرض - فرض

فرق - فرق

فرنی - فرنی

فصَل - فصَل

فقیر - فقیر - منگتا

فکر (سوچنا) - فکر - سوچ

فوّارہ - پھوآرہ

فولاد - فولاد - اسپات

فہرست - فہرست

فَیصلہ ۔ فیصلہ

ق

قابل ۔ قابل ۔ جوگا

قاضی ۔ قاضی

قاعدہ ۔ قاعدہ ۔ الکل

قانُون ۔ قانُون

قبر ۔ قبر

قبضہ ۔ قبضہ ۔ مَل

قبلہ ۔ قبلہ

قبُول ۔ قبُول

قتل ۔ قتل ۔ وڈھنا ۔ مارنا

قحط ۔ قحط ۔ کال

قد ۔ قد

قُدرت ۔ قُدرت

قَدم ۔ قدم ۔ کرُو ۔ پَیر

قُرآن ۔ قُرآن

قسَم ۔ قسم ۔ سَونہہ

قسمت ۔ قسمت ۔ کرم

قُصُور ۔ قُصُور ۔ بَھیڑ ۔ اوگُن

قصائی ۔ قصائی

قلعہ ۔ قلعہ ۔ کوٹ

قلعی ۔ قَلی ۔ سفیدی

قلَم ۔ قلم ۔ کانی ۔ پَر

قُلی ۔ قُلی

قمیص ۔ قمیص ۔ جَھگّا ۔ کُرتا

قَورمہ ۔ قَورمہ

قَوم ۔ قوم ۔ ذات

قَے ۔ قے ۔ اُلٹی

قیامت ۔ قیامت

قَید ۔ قید

قیمت ۔ قیمت ۔ مُل

قینچی ۔ قینچی

قیمہ ۔ قیَمہ

ک

کا ۔ کا

کاٹ (کاٹنا) ۔ کٹ (کٹنا)

کاپی ۔ کاپی

کاجل ۔ کجّل

کارخانہ ۔ کارخانہ

کاڑھ (کاڑھنا) ۔ کڈھ (کڈھنا)

کاغذ ۔ کاغذ

کافر ۔ کافر

کافُور - کافُور

کافی - کافی - بہت

کالا - کالا

کام - کم

کان (کان ، معدن) - کن - کان (معدن)

کانپ (کانپنا) - کِنپ (کنپنا)

کانٹا - کنڈا - سُول

کب - کد

کباب - کباب

کبُوتر - کبُوتر

کبھی - کدی

کپاس - کپاہ - نَرما - رُوں

کپڑا - کپڑا

کُتّا - کُتّا

کتاب - کتاب

کتنا - کتّنا

کتّھا - کتّھا

کچّا - کچّا

کُچَل - (کُچَلنا) - بھیہہ (بھیہنا)

کُچھ - کُجھ

کچَہری - کچہری

کدُّو - کدُّو - گھیّا

کر (کرنا) ۔ کر (کرنا)
کراہ (کراھنا) ۔ کراہ (کراھنا)
کرایہ ۔ کرایہ ۔ بھاڑا
کُرتا ۔ کُرتا
کروٹ ۔ کروٹ ۔ پاسا
کُرسی ۔ کُرسی
کروڑ ۔ کروڑ
کڑا ۔ کڑا
کڑاھی ۔ کڑاھی
کڑَک ۔ (کڑکنا) ۔ کڑک (کڑکنا)

کس ۔ کس
کَسان ۔ کَسان ۔ واھک
کَسرت ۔ کَسرت ۔ زور
کَسوٹی ۔ کسوٹی
کسی ۔ کسے
کَشتی ۔ کَشتی ۔ بیڑی
کُشتی ۔ کُشتی ۔ گھول ۔ دنگل
کعبہ کعبہ
کُفر ۔ کُفر
کَفن ۔ کفن ۔ کھپھن
ککڑی ۔ تَر
کل ۔ کل (گزُرا ھوا)
بھلکے (آنیوالا)

کلائی ۔ پہنی

کُلّی ۔ پُورا ۔ سارا

کلی ۔ کلی

کُلھاڑا ۔ کُہاڑا

کم ۔ گھٹ ۔ تھوڑا

کما (کمانا) ۔ کما (کمانا)

کمان ۔ کمان

کمبل ۔ کمبل ۔ بھُورا

کمر ۔ لک

کمرا ۔ کمرا ۔ کوٹھا

کمینہ ۔ کمینہ ۔ نیچ

کنارہ ۔ کنڈھا

کُنبہ ۔ ٹبرّ ۔ گھر

کنجُوس ۔ کجُوس

کندھا ۔ مونڈھا ۔ کندھاڑا

کُنڈی ۔ کُنڈی

کنگھا ۔ کنّگھا

کُنواں ۔ کُھوہ

کو ۔ نوں

کوّا ۔ کاں

کُوٹ (کُوٹنا) کُٹ (کُٹنا)

کوٹ ۔ کوٹ

کوٹھری ۔ کوٹھڑی

کُود (کُودنا) ۔ کُد (کُدنا)

کورا ۔ کورا

کوڑا ۔ کُوڑا ۔ روڑی

کوڑھی ۔ کوھڑا

کوس (کوسنا) پلوتے دینا

کوشش ۔ کوشش ۔ ہمّت

کوفتہ ۔ کوفتہ (سالن)

کٹیا ہویا (کُوٹا ہوا)

کُولھا ۔ چُوکنا

کولھو ۔ کولھُو

کَون ۔ کَون

کوئلا ۔ کولا

کوئی ۔ کوئی

کویل ۔ کوئل

کہ (کہنا) ۔ کہہ (کہنا) ۔
آکھ (آکھنا)

کہاں ۔ کتّھے

کہانی ۔ کہَانی

کہیں ۔ کدھرے

کئی ۔ کئی

کی ۔ دی

کے ۔ دے

کیا ۔ کیہ

کیاری ۔ کیاری

کیچڑ ۔ چکڑ

کیڑا ۔ کیڑا

کَیسا ۔ کَہیا

کیل ۔ کِل

کَیوں ۔ کِیوں

——

کھ

کھا (کھانا) ۔ کھا (کھانا)

کھاد ۔ کھاد ۔ ملھڑ

کھال ۔ کَھل

کھانس (کھانسنا) ۔ کھنگ (کھنگنا)

کھٹا ۔ کھٹا

کھٹمل ۔ کھٹمل ۔ چچڑ

کُھجا (کُھجانا) ۔ کُھرک (کُھرکنا)

کھجُور ۔ کھجُور

کھرا ۔ کھرا

کھڑا ۔ کھڑا ۔ کھلوتا

کھڑکی ۔ کھڑکی ۔ باری

کھسک (کھسکنا) ۔ کھسک (کھسکنا)

کھل (کھلنا) ۔ کھڑ (کھڑنا)

کھلونا ۔ کھڈونا

کھو (کھونا) ۔ کھڑا
(کھڑانا) ۔ گوا (گوانا)
کھوٹ ۔ کھوٹ
کھود (کھودنا) ۔ پٹ
(پٹنا) ۔ کھٹ (کھٹنا)
کھول (کھولنا) ۔ کھول
(کھولنا)
کھیت ۔ کھیت ۔ پیلی
کھیل (کھیلنا) کھیل
(کھیلنا) ۔ کھیڈ (کھیڈنا)
کَھینچ (کَھینچنا) ۔ کھچ
(کُھچنا)

گ

گا (گانا) ۔ گا (گانا)
گاڑ (گاڑنا) ۔ گڈ (گڈنا)
گاڑھا ۔ گوھڑا
گاڑی ۔ گڈی
گال ۔ گَلھ
گالی ۔ گاھل
گانٹھ ۔ گنڈھ
گاؤں ۔ پنڈ ۔ گراں
گائے ۔ گاں
گٹھا ۔ بھری ۔ پنڈ

کُٹھلی ۔ کٹک

کچّھا ۔ کچھا

گدّا ۔ گدا

گُدگُدا (گُدگُدانا) ۔ کُت کتا

(کُت کتانا)

گدہ ۔ گرج

گدھا ۔ کھوتا ۔ گدوں

گر (گرنا) ۔ ڈگ (ڈگنا)

گُر ۔ گر

گرد ۔ دوالے

گردن ۔ دھون

گُردہ ۔ گردہ

گرمی ۔ گرمی ۔ ھنال

(موسم)

گڑ (گڑنا) ۔ گڈ (گڈنا)

گُڑ ۔ گڑ

گڑبڑ ۔ گڑبڑ

گڑھا ۔ ٹویا ۔ کھاتا

گز ۔ گز

گُزر (گُذرنا) ۔ لنگھ (لنگھنا)

گل (گلنا) ۔ گل (گلنا)

گلا ۔ گلا ۔ سنگھ

گُلاب ۔ گُلاب

گلاس ۔ گلاس

گلی ـ گلی

گن (گننا) ـ گن (گننا)

گنّا ـ گنّا

گُناہ ـ گُناہ

گندہ ـ گندہ ـ میلا

گواہ ـ گواہ

گود ـ گود ـ کُچّھڑ

گُودا ـ گری

گودام ـ گَودام

گورا ـ گورا

گوشت ـ گوشت ـ ماس

گول ـ گول

گولا ـ گولا

گُونْج (گُونْجنا) ـ گونج (گونجنا)

گونْد ـ گوند

گُونْدھ (گُونْدھنا) ـ گُنھ (گُنھنا)

گیدڑ ـ گڈر

گینْد ـ گیند ـ کھِنُوں

گیہُوں ـ کنک

گھ

گھاس ـ گھاہ

گھبرا (گھبرانا) ۔ گھبرا
(گھبرانا)

گھٹا (گھٹا ، گھٹانا) گھٹا
(گھٹا ۔ گھٹانا)

گھر ۔ گھر

گھر (گھرنا) ۔ گھر (گھرنا)

گھَڑا ۔ گھَڑا ۔ جھجھر

گھڑی ۔ گھڑی

گھس (گھسنا) ۔ گھس
(گھسنا)

گھُس (گھُسنا) گھس (گھسنا)

گھسیٹ (گھسیٹنا) ۔ گھسیٹ
(گھسیٹنا)

گھنا ۔ سنگنھا

گھنٹہ ۔ گھنٹہ

گھوڑا ۔ گھوڑا

گھول (گھولنا) ۔ گھول (گھولنا)

گھُوم (گھُومنا) ۔ گھُوم
(گھومنا) ۔ بھوں (بھونا)

گھونٹ (گھونٹنا) ۔ گھُٹ
(گھٹنا)

گھونسا ۔ مُکاّ ۔ گھسّن

گھی ۔ گھی ۔ گھیو

ل

لا (لانا) - لیا (لیاؤنا)

لاد (لادنا) - لَد (لدنا)

لاش - لاش

لاکھ - لکھ - لاکھ

لاگت - لاگت

لال - لال - سُوھا

لالٹین - لالٹَین

لالچ - لالچ

لائق - جوگا

لَپٹ (لپٹنا) - چنبڑ (چنبڑنا)

لَٹک (لٹکنا) - لٹک (لٹکنا)

لمک (لمکنا)

لٹّو - لاٹُو

لَچک (لَچکنا) - لچک (لچکنا)

لڈّو - لڈّو

لڑ (لڑنا) - لڑ (لڑنا)

لڑکا - مُنڈا - جاتک

لڑکھڑا (لڑکھڑانا) - ڈول (ڈولنا)

لُڑھک (لُڑھکنا) - رڑھ (رڑھنا)

لسّی - لسّی

لفافہ - لفافہ

لفظ - لفظ

لکڑی ۔ لکڑی

لکھ (لکھنا) ۔ لکھ (لکھنا)

للکار (للکارنا) ۔ للکار (للکارنا)

لکیر ۔ لکیر ۔ لیک

لگا (لگانا) ۔ لا (لانا)

لگام ۔ لگام ۔ کڑیالہ

لمبا ۔ لمّا

لنگور ۔ لنگور

لُوٹ (لوٹنا) ۔ پرت (پرتنا)

لوٹ (لوٹنا) ۔ لٹ (لٹنا)

لوٹا ۔ لوٹا

لوکی ۔ لوکی ۔ کدّو

لومڑی ۔ لومبڑی

لوہا ۔ لوہا

لہر ۔ لہر

لہلہا (لہلہانا) ۔ ڈولنا
(جھولنا)

لیے ۔ لئی

لے (لینا) ۔ لے (لینا)

لیپ (لیپنا) لنب (لنبنا)

لیٹ (لیٹنا) ۔ لیٹ (لیٹنا)

لیڈر ۔ لیڈر

م

ماتم ۔ ماتم ۔ سیاپا

ماچس ۔ ماچس ۔ ڈبّی

مادہ (مؤنث) ۔ مدین

مار (مارنا) ۔ مار (مارنا)

ماشہ ۔ ماسا

مال ۔ مال

مالک ۔ مالک ۔ سائیں

مالی ۔ مالی

مان (ماننا) ۔ من (منّنا)

ماں (والدہ) ۔ ماں ۔ مائی

مانگ (مانگنا) ۔ منگ (منگنا)

مٹا (مٹانا) ۔ مٹا (مٹانا)

ڈھاہ (ڈھانا)

مٹر ۔ مٹر

مٹی ۔ مٹی

مٹھائی ۔ مٹھیائی

مٹھی ۔ مٹھ

مجھ ۔ مینوں

مچا (مچانا) ۔ مچا (مچانا)

مچل (مچلنا) ۔ ضد ۔ (ضد کرنا)

اڑی ۔ (اڑی کرنا)

مچّھر ۔ مچّھر

مچھلی ۔ مچھلی

مُحرّم ۔ مُحرّم

محفل ۔ سنگت

محکمہ ۔ محکمہ

محلّہ ۔ محلّہ

محنت ۔ محنت

مدد ۔ مدد

مدرسہ ۔ مدرسّہ ۔ سکول

مذاق ۔ ٹھٹھہ ۔ مخول

مذہب ۔ مذہب

مر (مرنا) ۔ مر (مرنا)

مُرجھا (مُرجھانا) مُرجھا (مُرجھانا) مُجھّڑ (بجھّڑنا)

مرچ ۔ مرچ

مرد ۔ مرد ۔ جنا

مُرغ ۔ کُکّڑ

مروڑ (مروڑنا) ۔ مروڑ (مروڑنا)

مرہم ۔ مَلَم

مُرید ۔ مُرید

مزاج ۔ مزاج ۔ سبھا

مزدور ۔ مزدور

مزہ ۔ مزہ ۔ سواد

مسالا ۔ مسالا

مست ـ مست
مستری ـ مستری
مستی ـ مستی
مسجد ـ مسجد
مسل (مسل) ـ چتھ (چتھنا)
مَل (مَلنا)
مسلمان ـ مسلمان
مشرق ـ چڑھدا
مشکل ـ مشکل ـ اوکھا
مشین ـ مشین ـ کلا
مصیبت ـ بپتا ـ وکھت
مضبوط ـ تگڑا ـ ڈاھڈا

مضمون ـ مضمون
معاہدہ ـ معاہدہ
مطلب ـ مطلب
مغرب ـ لہندا
مقدمہ ـ مقدمہ
مکا ـ مکئی ـ جوار
مکا ـ مکا ـ گھسن
مکر ـ مکر ـ چھل
مکڑی ـ مکڑی
مکھن ـ مکھن
مکھی ـ مکھی
مگر ـ پر

مَل (ملنا) ۔ مل (ملنا)

مِل (ملنا) ۔ مل (ملنا)

مُلک ۔ مُلک ۔ دیس

ممبر ۔ ممبر

منٹ ۔ منٹ

منجن ۔ منجن

منڈی ۔ منڈی

مُنہ ۔ مُونہہ

موتی ۔ موتی

موٹر ۔ موٹر

مور ۔ مور

موڑ ۔ موڑ

موزہ ۔ موزہ ۔ جراب

موسم ۔ موسم ۔ رُت

مولوی ۔ مولوی

مُولی ۔ مُولی

موم ۔ موم

مُونچھ ۔ مُچھ

مُہر ۔ مُہر

مہمان ۔ مہمان ۔ پروھنا

مہندی ۔ مہندی

مہینہ ۔ مہینہ

میاں ۔ میاں

میٹھا ۔ مٹھا

مَیدان ۔ میدان ۔ پڑ ۔ رڑا

مَیدہ ۔ میدہ

میرا ۔ میرا

میز ۔ میز

مَیل ۔ میَل

میل ۔ میل

مِیلاد ۔ میلاد

مَن (وزن) ۔ من

مَیں (اسم ضمیر واحد متکلم) ۔

مَیں

میں (اندر) ۔ وِچ

مینار ۔ مینار

مینڈک ۔ ڈڈُوّ

میوہ ۔ میوہ

ن

ناپ (ناپنا) مِن (مِننا) ۔ کچھ (کچھنا)

ناچ (ناچنا) نچّ ۔ (نچنا)

ناخُن ۔ نہُوں

نارنگی ۔ سنترا

ناسُور ۔ گھا ۔ مونگری ۔ پھوڑا

ناغہ ۔ ناغہ ۔ چُٹّھی

ناک ۔ نک

ناکا ۔ نکّا
نالی ۔ نالی ۔ نال
نام ۔ ناں
نباہ (نباھنا) ۔ نباہ (نباھنا)
نَبض ۔ نبض
نبی ۔ نبی
نتیجہ ۔ نتیجہ
نثر ۔ نثر
نجات ۔ نجات ۔ چھٹکارا
نچوڑ (نچوڑنا) ۔ نچوڑ (نچوڑنا)
ندی ۔ ندی
نر (مذکر) ۔ نر

نرم ۔ کُولا ۔ پولا
نُسخہ ۔ نُسخہ ۔ ٹوٹکا
نسل ۔ نسل
نشان ۔ نشان
نشانہ ۔ نشانہ
نشتر ۔ نشتر
نشہ ۔ نشہ
نظم ۔ نظم ۔ وار ۔ بول
نعت ۔ نعت
نعرہ ۔ نعرہ
نفرت ۔ نفرت ۔ وَیر
نقد ۔ نقد ۔ روک

نقشہ ۔ نقشہ ۔ ڈول
نُقصان ۔ نُقصان ۔ گھاٹا
نقل ۔ نقل ۔ سانگ
نکاح ۔ نکاح
نکَل (نکَلنا) ۔ نکل (نکلنا)
نل ۔ نلکا
نماز ۔ نماز
نمائش ۔ نمائش ۔ دکھاوا
نمبر ۔ نمبر
نمک ۔ نمک ۔ لُون
نوّاب ۔ نواب
نوالہ ۔ گراھی ۔ برکی

نوٹ ۔ نوٹ
نوچ (نوچنا) ۔ نوچ (نوچنا)
نوک ۔ نوک ۔ چُنج
نَوکر ۔ نوکر
نہا (نہانا) ۔ نہا (نہاؤنا)
نہر ۔ نہر
نہیں ۔ نہیں
نَے ۔ نیی
نیا ۔ نواں
نیاز ۔ نیاز ۔ ختم
نیَچا ۔ نیَنواں
نیَزہ ۔ نیَزہ ۔ بلم

نیبُو ۔ نبّو

نَیلا ۔ نیلا

نَیلام ۔ نیلام

نِیم ۔ نم (درخت)

اَدھا (نصف)

و

واپس ۔ واپس ۔ پرٹنا

وارث ۔ وارث

وبا ۔ بیماری ۔ مَری

وجہ ۔ وجہ ۔ کارن ۔ سبب

وردی ۔ وردی

ورَق ۔ ورق

ورنہ ۔ نہیں تے

وزن ۔ وزن ۔ بھار ۔ تول

وزیر ۔ وزیر

وصیّت ۔ وصیت

وُضُو ۔ وُضو

وطَن ۔ وطن ۔ دیس

وظیفہ ۔ وظیفہ

وعدہ ۔ وعدہ

وقت ۔ وقت ۔ ویلا

وکیل ۔ وکیل

وِلی ۔ وِلی

وُہ ۔ اوہ

وِیران ۔ اُجاڑ

——

ھ

ہاتھ ۔ ہتھ

ہاتھی ۔ ہاتھی

ہار (ہارنا ، ہار) ۔ ہار
(ہارنا ۔ ہار)

ہاں ۔ ہاں

ہتھیلی ۔ تلی

ہٹ (ہٹنا) ۔ ہٹ (ہٹنا)

ہچکی ۔ ہڑکی

ہِڈّی ۔ ہَڈّی

ہرا ۔ ہرا

ہرجانہ ۔ ہرجانہ

ہَرن ۔ ہرن

ہِڑتال ۔ ہڑتال

ہل ۔ ہل

ہل (ہلنا) ۔ ہل ۔ (ہلنا)

ہِلدی ۔ ہِلدی ۔ وِسار

ہَلکا ۔ ہَولا

ہتھیار ۔ ہتھیار

هم - اسیں

ہمّت - ہمت - آنگس

ہمدردی - ہمدردی - ہیج

ہمیشہ - ہمیشہ - سدا

ہنُدو - ہندو

ہنڈی - ہنڈی

ہنس (ہنسنا) - ہس (ہسنا)

ہو (ہونا) - ہو (ہونا)

ہوا - ہوا

ہوش - ہوش - سدھ

ہولی - ہولی

ہونٹ - ہوٹھ - بُل

ہیرا - ہیرا

ہی - ہی - ای

ہَیضہ - ہیضہ - ڈاکی

ی

یا - نہیں تے - بھانویں

یاد - یاد - چیتا

یوں - انج

یہ - ایہہ

ہفتے کے دن

پیر - پیر - سوموار

منگل - منگل‌وار

بُدھ - بُدھوار

جُمعرات - جُمعرات

جمعہ - جُمعہ

ہفتہ - ہفتہ

اتوار - اَیتوار

گنتی

ایک	(١)	اک
دو	(٢)	دَو
تین	(٣)	تن - تَرے
چار	(٤)	چار
پانچ	(٥)	پنج
چھ	(٦)	چھے
سات	(٧)	ست
آٹھ	(٨) - اَٹّھ	
نَو	(٩) - نوَں	
دس	(١٠) - دَس	

گیارہ (۱۱) - یاراں	چَوبیس (۲۴) - چوّیہہ
بارہ (۱۲) - باراں	پچّیس (۲۵) - پنجیہہ
تیرہ (۱۳) - تیراں	چھبّیس (۲۶) - چھبّی
چَودہ (۱۴) - چَوداں	ستائیس (۲۷) - ستائی
پندرہ (۱۵) - پنّدراں	اٹھائیس (۲۸) - اٹھائی
سولہ (۱۶) - سولاں	اُنتیس (۲۹) - اُنتّی
ستّرہ (۱۷) - ستاراں	تیس (۳۰) - تیہ - تریہہ
اٹھارہ (۱۸) - اٹھاراں	اکتیس (۳۱) - اکتّی
اُنّیس (۱۹) - اُنّی	بتّیس (۳۲) - بتّی
بیس (۲۰) - ویہہ	تینتیس (۳۳) - تیتی
اکّیس (۲۱) - اکّی	
بائیس (۲۲) - بائی	
تئیس (۲۳) - تریئی تئی	

چَونْتیس (۳۴) - چوتی	چوالیس (۴۴) - چَوتالی
پَینْتیس (۳۵) - پینتی	پَینْتالیس (۴۵) - پنجتالی
چھتّیس (۳۶) - چھتّی	چھیالیس (۴۶) - چھتالی
سَینْتیس (۳۷) - سینتّی	سَینْتالیس (۴۷) - سینتالی
اڑتیس (۳۸) - اَٹھّتی	اڑتالیس (۴۸) - اڑتالی
اُنتالیس (۳۹) - اُنتالی	اُنْچاس (۴۹) - اُنَنجا
چالیس (۴۰) - چالی	پچّاس (۵۰) - پنْجاہ
اکتالیس (۴۱) - اکتالی	اکیاون (۵۱) - اکَونْجا
بیالیس (۴۲) - بتالی	باون (۵۲) - بَونْجا
تَینْتالیس (۴۳) - ترتالی - تینتالی	ترپن (۵۳) - ترَونْجا
	چوّن (۵۴) - چورَنْجا

پچپن (۵۵) - پچونجا	سڑسٹھ (۶۷) - ستاٹھ
چھپن (۵۶) - چھونجا	اڑسٹھ (۶۸)- اَٹھاٹھ
ستاون (۵۷) - ستونجا	اُنہتّر (۶۹) - اُنہتّر
اٹھاون (۵۸) - اٹھونجا	ستّر (۷۰) - ستّر
اُنسٹھ (۵۹)- اُناٹھ	اکہتّر (۷۱) - اکہتّر
ساٹھ (۶۰)- ستّھ	بہتّر (۷۲) - بہتّر
اکسٹھ (۶۱) - اکاٹھ	تہتّر (۷۳) - ترھتّر - تہتّر
باسٹھ (۶۲)- باٹھ	چوہتّر (۷۴) - چوہتّر
تریسٹھ (۶۳)- تریٹھ	پچھتّر (۷۵)- پنجہتّر
چونسٹھ (۶۴) - چوٹھ	چھہتّر (۷۶) - چھہتّر
پینسٹھ (۶۵) - پینٹھ	ستتّر (۷۷)- ستتّر
چھیاسٹھ (۶۶) - چھیاٹھ	

اَٹھتّر (۷۸) - اٹھتّر
اُناسی (۷۹) - اُناسی
اسّی ۸۰ - اسّی
اکیّاسی ۸۱ - اکاسی
بیاسی ۸۲ - بیاسی
تراسی ۸۳ - تراسی
چوراسی ۸۴ - چُراسی
پچاّسی ۸۵ - پنجاسی
چھیاسی ۸۶ - چھیاسی
ستّاسی ۸۷ - ستّاسی
اٹھاسی ۸۸ - اٹھّاسی

نواسی ۸۹ - اُنانویں
نوّے ۹۰ - نوّیں
اکیّانوے ۹۱ - اکانویں
بانوے ۹۲ - بانویں
ترانوے ۹۳ - ترانویں
چُورانوے ۹۴ - چُورانویں
پچانوے ۹۵ - پچانویں
چھیانوے ۹۶ - چھیانویں
ستانوے ۹۷ - ستانویں
اٹھانوے ۹۸ - اٹھانویں
ننیانوے ۹۹ - نڑانوے
نڑنویں
سَو ۱۰۰ - سَو

اردو زبان

(جناب ڈاکٹر ابواللیث صاحب صدیقی)

آردو آریائی کوڑمے دی بولی اے تے ایس کوڑمے دی ہند ایرانی لڑی نال رلدی اے ۔ ایس لئی اپنے مڈھ تے انس یعنی نسل ولّوں آریائی اے تے اکّو مڈھ تے انس ہون کارن دوجیاں آریائی بولیاں نالوں فارسی نال ایہدا انگ نیڑے اے ۔ ایہدی جڑ اک اجہی ہند آریائی لوک بولی یا پراکرت اے جہڑی ہندوستان تے پاکستان وچ مسلماناں دے آؤن توں پہلوں پنجاب دیاں میداناں توں لے کے گنگا تے جمنا دوآبے تیک بولی تے سمجھی جاندی سی تے ایہنوں ایس تپسے دیاں لوکاں دی بولی سمجھیا جاندا سی ۔ ایس لئی ایہدے وچ جہڑے مصدر تے فعل تے حرف نے اوہ بہتے پراکرت وچوں ای لئے گئے نے ۔ اگے مسلماناں دی لاگ نال

عربی ، فارسی تے ترکی حرف وی چوکھے رل گئے نے۔ ایہناں زباناں وچوں وی جنھاں زباناں دی ایہنوں گوہڑی لاگ لگی اے اوہ فارسی عربی نے۔ ایہدی صرف نحو دے قاعدے بھانویں آریائی نے تے اوہناں وچوں پراکرت دی لاگ کھری دسدی اے پر عربی فارسی قواعد دا وی ایہنوں بڑا گوہڑا ریچ ہویا اے - ایہدے قواعد دیاں جھڑیاں اصطلاحات نے اوہ وی بہتیاں عربی فارسی ای نے۔ سگوں اردو قواعد لکھن والیاں آردو قواعد لکھن وچ عربی فارسی دے قواعد لکھن والیاں دا پچھا کیتا اے - پہل پہلوں ایہدا خط وی نسخ سی جہڑا اج تیکر عربی دا خط اے - ایہدے مگروں فارسی والیاں دا خط نستعلیق چالو ہوگیا جہڑا ہن تیکر لگا آوندا اے۔ جیکر اردو زبان تے اوہدے شعر تے ادب نوں پڑھیا تے ورچیا جائے تاں پتا لگدا اے پئی اردو وچ عربی ، فارسی تے ترکی دے چوکھے سارے لفظ ورتے جاندے نے - ایہہ لفظ نرے علمی تے ادبی زبان وچ ای چالو نہیں ہوئے ، سگوں نت دیہاڑے دی بول چال وچ ، ان جھک تے نشنگ بولے جاندے نے آخ علمی تے ادبی ، زبان وچ ایہہ حرف ہور وی اگھڑے ہوئے دسدے نے۔

ایہدا کارن اک تے ایہہ اے ہئی جدوں اردو زبان
اجے بال سی تے ہئی پلدی پوسدی سی اودوں ہندوستان
تے پاکستان وچ فارسی زبان دا ڈنکا وجدا سی ۔
سرکار ، دفتر تے کچہری وچ فارسی زبان نال کم کاج
چلایا جاندا سی ۔ اودوں ایہہ تہذیبی زبان سی تے ایہنوں
شرافت تے تہذیب دی نشانی سمجھیا جاندا سی ۔ ایس
ماریاں ایتھوں دے ملکی شاعر وی ایسے زبان وچ شعر
کہندے سن تے جہڑی نثر وی لکھدے سن اوہ وی ایہدے
وچ لکھدے سن ۔ جدوں عام لوک اردو وچ شعر کہن
تے نثر لکھن لگ پئے تدوں پہل پہلوں ایہنوں آجڈ پنا
سمجھیا گیا تے پڑھے لکھے تے سگھڑ فارسی نالوں اردو
نوں گھٹیا سمجھدے سن ۔ ہولی ہولی ایہدا ادب ودہن
پھلن لگ پیا ۔ اردو دیاں شاعراں ، فارسی دیاں شعراں
تے فارسی دے ادب دا لڑ پھڑیا تے اوہناں دے پچھے
لگے ۔

اردو ادب وچ وی لکھن بولن دیاں جہڑیاں
ونڈاں تے ونگیاں چالو تے منیاں پرمنیاں گئیاں اوہ ای
سن جہڑیاں فارسی ادب وچ صدیاں توں منیاں پرمنیاں
لگیاں آوندیاں سن ۔ اردو زبان وچ جہڑے غزل ،

قصیدے (جس) ، مثنوی ، مسدس ، مخمس ، ہجویات (سٹھاں) ، طنزیات (سہنے) تے مضحکات (ٹھٹھے) نے تے اردو نثر وچ جھیڑیاں کہانیاں تے واراں لکھیاں گئیاں نے اوہناں وچ ایہہ اثر نترے تے اگھڑے ہوئے ہئے دسدے نے ۔ اردو وچ مرثیہ اک اجہی ونگی (قسم) اے جہدا چج تے ڈھنگ فارسی دے مرثیاں نالوں وکھرا اے ۔ ایس تھوں ایہہ نہ سمجھیا جائے ہئی اردو وچ جھیڑے شعر تے ادب ہین اوہ نرے فارسی دا آثار (چربہ) تے سانگ (نقل) نے ۔ ویکھیا جائے تے اردو شاعری تے ادب آتے جنے وی (جُنگ) لنگھے نے اوہناں وچ اردو نوں آپنے دیس دی جھیڑی لاگ لگی اے اوہ ہئی لبھدی اے تے دسدا اے ہئی اردو دیاں شاعراں تے لکھن والیاں آپنے ملک دی تہذیب دے سبھانوں وی ڈھالیا اے ۔ مڑ وی مننا پیندا اے ہئی گل بات (سخن) دیاں ونڈاں تے ونگیاں چنن ملن (انتخاب) لگیاں ایہدے آتے فارسی والیاں دے ڈھنگ تے چج دا بڑا اثر ہویا اے تے ایہہ اثر ہن تیکر لگا آؤندا اے ۔

انجے اردو دے آسرن تے ودہن پھلن وچ عربی وی

بڑا کم کیتا اے ۔ مسلماناں دا مذہب عربی وچ سی تے اوہناندا علم وی ایسے زبان وچ سی ۔ ایس کر کے مسلمان جتھے وی گئے عربی وی اوہناندے نال ای گئی ۔ ہندوستان پاکستان وچ عربی سینکڑے ورے مسلماناں دی علمی زبان رہی تے ۱۸۵۷ء دی رزح ہلٹی تیکر تے عربی ایس ملک دی منی پرمنی تے پردہان زبان سی ۔ ایس ماریاں ایتھوں دے شعر تے ادب دی زبان نوں وی عربی دی لاگ لگی ۔ علمی تے فنی اصطلاحات بنان وچ تے اکثو عربی تھوں مدد لئی گئی اے تے ہن تیکر اَجے عربی تھوں مدد لئی جاندی اے ۔ جدوں اردو وچ جہڑے نویں علم تے فن نے اوہناں لئی اصطلاحات گھڑن دی لوڑ پیندی اے عربی تھوں ای مدد لئی جاندی اے ۔ چالو بول چال وچ وی عربی زبان دے بہت سارے لفظ ملدے نے ۔ دین اسلام تے اوہدیاں جنیاں قانون تے شریعت دیاں اصطلاحاں اج پیئن اوہ ساریاں عربی نے تے اردو وچ گھل مل گئیاں نے ۔ تے پاکستان وچ جہڑی اسلامی جمہوریت اے تے جتھے دے ملکی قانون نوں اسلام دیاں اصولاں آتے بنان دا جتن پیا کیتا جاندا اے ، عربی دی لاگ لگی

رھیگی ۔ پاکستان تے ہندوستان وچ آون والیاں کئیاں مسلماناں دی زبان ترکی سی تے مغل بادشاہی دے چھیکڑ تیکر کئیاں گھراں وچ بولی جاندی سی ۔ ایہدے وی بڑے لفظ اردو وچ رل گئے نے ۔ آردو زبان دا ناں اردو وی ترکی توں ای لیا گیا اے ۔ ترکی زبان وچ اردو دے معنی کٹک (لشکر) تے دربار نے ۔ جدوں شاہ جہان آباد دلی دے قلعۂ معلیٰ وچ اردو بول چال دی زبان بنی تے ایہدا کھرا محاورہ وی اوہ ہویا جہدا اوتھے رواج سی ۔

اودوں توں ایہدا ناں وی آردو اے معلیٰ پے گیا ۔ عام لوک اہنوں اردو کہن لگ پئے ۔ آردو دے کئی وڈے شاعر وی ترکی زبان جاندے سن ۔ ایہناں وچوں انشاء اللہ خاں انشا تے نواب سعادت یار خاں رنگین اجیہے شاعر سن جہڑے آردو زبان نوں کدے نہیں وسرن گے ۔ سعادت یار خان رنگین ہوراں آپنے پتر نوں پڑھان لئی نظم وچ آردو ترکی لغت لکھی جہڑی ہن وی موجود اے ۔

آردو وچ علم تے ادب دا بہت سارا خزانہ اے ، تے اسلام تے مسلماناں دا جتنا خزانہ ایس زبان وچ اے

اوہ ہندوستان تے پاکستان دی کسے ہور زبان وچ نہیں لبھدا ۔ ایس زبان وچ قرآن مجید ، حدیثاں ، فقہ دیاں منیاں پرمنیاں کتاباں دے ترجمے ، نبیؐ پاک دی سیرت پاک ، رسولؐ پاک دے صحابہ تے تابعین تے تبع تابعین دے حالات ، تاریخ اسلام تے مسلماناں دے علمی کارنامے تے اوہناندی تہذیب دے ورثے آتے ان گنت کتاباں ، مضمون تے مقالے اردو وچ لکھے جا چکے نے ۔ نالے پاکستان دیاں مسلماناں دے سوچ وچار تے مسلماناں دی تہذیبی تاریخ دا وی اردو وچ اینا خزانہ اے پئی ایہدے پڑھن باہجوں نہ ای مسلماناں دے دور دا پورا مطالعہ ہوندا اے نہ ، ای اوہدی پڑتال ہو سکدی اے ۔

اردو وچ شاعری تے ادب دا اینا کو چوکھا خزانہ اے پئی ایہدی آدر کرنی ای پیندی اے ۔ نالے چار سو ورہیاں وچ اردو وچ بڑے بڑے وڈے شاعر ہوئے نے ۔ اردو دے ایس خزانے وچ پریت (فتق) تے راگ گانے (غنائی) دی شاعری وی جھڑی بڑی آچی اے ۔ صوفیاں تے عارفاں دے مضمون تے حکمت تے فلسفہ وی ہے ۔ ایس شاعری وچ مسلماناں دے آتار چڑہا دی پوری تاریخ پئی لبھدی اے ۔ اردو زبان

دیاں مثنویاں وچ اوس زمانے دی تہذیب تے ورتمان دیآں جیوندیاں جاگدیاں تصویراں لبھدیاں نے ۔ ایہدی شاعری دیاں شہراں دے سیاپے (شہر آشوب) تے سٹھاں (ہجویات) وچ اجہی چترکاری ہوئی اے پئی اوہناں وچوں اوہناندا بھیڑا حال پیا دسدا اے ۔ ایہدے وچ مسلماناں دی اوس قومی سدھ (شعور) دی پوری تاریخ اے جس اوہناں نوں بے سرتی دی نیند توں جگایا تے اوہناں نوں اک دین دے ٹبر ہون دی سدھ دتی ۔ مکدی گل ایہہ اے پئی اردو شاعری وچ پاکستان تے ہندوستان دے مسلماناندے سیاسی جتن تے کست دی پوری تاریخ پئی ہوئی اے ۔ اردو نثر دا بھنڈار (ذخیرہ) وی رنگا رنگ اے ۔ مذہبی تے علمی لکھیاں ہوئیاں کتاباں چھڈ کے اردو وچ لمیاں لمیاں کہانیاں تے واراں دی پوری لڑی اے جہدے وچ کتاباں دیاں سینکڑے جلداں تے ہزاراں صفحے لکھے ہوئے نے ، تے ایہناں وچ اردو زبان دیاں لفظاں تے محاوریاں تے علم تے فن دیاں اصطلاحاں دا بڑا قیمتی بھنڈار پیا ہویا اے ۔ اردو زبان دے آچے آچے ناول تے افسانے وی

ایسے لڑی وچ نے ۔ تے گنتری وچ اچھے لکھن والے اپنے چوکھے نے ہنی دنیا دیاں کئیں ودھیاں پھلیاں زباناں دے ادب نال پورے آتر دے نے ۔ تے ایس گل توں انکار نہیں کیتا جا سکدا ہنی ایس کر کے اُردو ایشیا دیاں دوجیاں زباناں وچ نامی تے آدر والی زبان اے۔

ایس نویں جگ وچ اردو نوں یورپ امریکہ دیاں زباناں تے ادب دی وی لاگ لگ گئی اے۔ ۱۸۵۷ء دی رزح ہلٹی پچھوں ایہہ لاگ چوکھی اجاگر ہو گئی اے ۔ اوہ زمانہ مسلماناں دی حکومت دا چھیکڑ سی تے انگریزاں دی حکومت جم گئی سی تے انگریزی زبان سرکاری کچہریاں ، درباراں تے تہذیب دی زبان سی ۔ آنج تے انگریزی کارن اردو دی علمی ترقی وچ بڑی رکاوٹ ہوئی پر انگریزی پاروں ایس ملک دے لوک یورپ تے امریکہ دیاں نویاں سوچاں وچاراں دے جانو ہوئے تے علم تے ادب دیاں اوہ تحریکاں جنہاں یورپ دے نویں علماں تے ادب نوں ودھایا سی ، انگریزی پاروں اردو وچ وی رچ گئیاں ۔ تدے ای اردو دے نویں ادب وچ مشرقی تے مغربی روایتاں دی سوادی

کھچڑی بنی لبھدی اے۔

ایس تاریخی تے ادبی ورثے دے نال ای اردو ایس نویں سمیں وچ ہور وی ہرمنی ہوئی تے قیمتی زبان ہو گئی اے۔ پاکستان دیاں قومی تے سرکاری زباناں دو نے جنہاں وچوں اک اردو اے۔ مشرق پاکستان دی عام زبان بنگالی اے تے اردو نوں مغربی پاکستان دے عام لوک بولدے تے سمجھدے نے۔ مغربی پاکستان دیاں علاقیاں دیاں آپنیاں آپنیاں زباناں وی ہین تے ایہناندے رلے ملے تت اردو وچ بہت سارے نے۔ پنجابی تے اردو زبان تے اکدوجے دے بہت نیڑے نے تے جہڑے لوگ بولیاندے ماہر تے سگھڑ نے اوہ کہندے نے پئی اوہناندا اکو منڈھ اے، ایسے ماریاں پرانی پنجابی تے پرانی اردو سکویاں لگدیاں نے تے تاھنگ لگی ہوئی اے پئی ہولی ہولی اردو انگریزی دی تھاں ملدی جاندی اے تے ایہدے نال تعلیم دیاں آتلیاں پوہڑیاں آتے جتھے ہن تیکر انگریزی وچ پڑھایا جاندا اے پاکستان دیاں ایہناں دونہاں قومی زباناں توں کم لیا جائے گا۔ انیسویں صدی عیسوی وچ اردو زبان وچ نویاں دے پڑھان دا کم شروع ہویا سی تے دلی

وچ دلی کالج نے ایہدے لئی بڑا کم کیتا اے ۔ مسڑ سرسید احمد خاں ہوراں علی گڑھ وچ سائنٹفک سوسائٹی دی نیہہ رکھی ۔ اوہناں کتاباں لکھوائیاں ، اخباراں ، رسالے کڈھے ، تے ورنیکولر یونیورسٹی سکیم دے ناں آتے ایہہ صلاح دتی پئی اجہی یونیورسٹی بنائی جائے جہدے وچ اردو تعلیم دتی جائے ۔ جھرن والی گل اے پئی اودوں سرسید دا ایہہ سُفنا پورا نہ ہوٗیا پر ویہویں صدی وچ جدوں جامعہ عثمانیہ بنی ایہہ سُفنا پورا ہوٗیا تے اک منصوبے ہیٹھاں نویاں علماں دیاں انگنت کتاباں تیار ہو گئیاں ۔ ایہہ چنگا کم ۱۹۴۷ء تیکر ہوندا رہیا ۔ مگروں ایہہ کم پاکستان وچ ہون لگ پیا اے تے ہن تیکر ہوندا پیا اے ۔ قومی زباناں دی ترقی لئی حکومت پاکستان مرکزی ادارے بنا دتے نے ۔ ایہناں وچوں اک مرکزی اردو بورڈ اے ۔ بنیادی اردو دی ایہہ کتاب ایسے بورڈ ولوں چھاپی جا رہی اے ۔ بنیادی اردو دے بارے وچ وضاحتی پیش لفظ ایس کتاب دے منڈھ وچ دتا گیا اے ۔

اردو قواعد دا ڈھانچہ

اردو زبان وچ جملے دی بنتر دا ایہناں مثالاں تھوں پتا لگدا اے ۔ فاعل (کرنے والا) تے فعل (کم) ۔

جیکر جملے وچ نرے فاعل تے فعل ہون تاں پہلوں فاعل تے پچھوں فعل آوندا اے ۔

مثلاً ۔ لڑکا آتا ہے ۔
فاعل فعل

اردو وچ فعل فاعل وانگوں واحد (اک) یا جمع (بہت) مذکر (نر) یا مؤنث (ناری) ہوندا اے ۔ مثلاً لڑکا آتا ہے ، لڑکی آتی ہے ، لڑکے آتے ہیں ، لڑکیاں آتی ہیں ۔ فاعل فعل تے مفعول (جہدے اُتے ہووے) ۔

جیکر جملے وچ فاعل تے فعل دے نال مفعول وی ہووے تد پہلوں فاعل ، مڑ مفعول تے فیر فعل آوندا اے ۔ مثلاً لڑکا کھانا کھاتا ہے ۔ جیکر مغیرہ حرف ہون
فاعل مفعول فعل
تاں اوہ آپنے لگدے اسم دے پچھوں آوندے نے مثلاً لڑکے نے کہا ، لڑکے سے کہا ، لڑکے کو بلایا ، لڑکے پر گرا ، لڑکے نے جانور کو مارا ۔

صفت (گن)، موصوف (جیہدے وچ گن ہون)۔

اردو وچ ایس ترکیب وچ صفت نوں پہلوں تے موصوف نوں پچھوں لیاؤندے نے۔ اچھا لڑکا۔ موصوف
صفت موصوف

نال لگ کے صفت وی مذکر یا مؤنث تے واحد یا جمع ہو جاندا اے۔ مثلاً اچھا لڑکا، اچھی لڑکی، اچھے لڑکے، اچھی لڑکیاں۔ مچے جمع تے واحد مؤنث وچ ایہہ آلٹا (تبدیلی) نہیں ہوندا۔

مضاف تے مضاف الیہ
ترکیب اضافی

اردو وچ جدوں دو رساں وچ لاگ لیاؤنی ہووے تاں اضافت دے حرف نوں وچکار لیاؤندے نے مثلاً لڑکے کا گھوڑا، لڑکے کی کتاب، لڑکے کے کپڑے۔ ایہدے وچ وی مذکر تے مؤنث تے واحد جمع ورتے جاندے نے۔ پر جیکر مؤنث ہووے تاں واحد تے جمع اکو ہوندا اے۔

اردو زبان دیاں کجھ خصوصیات:

اردو زبان دی اک خصوصیت ایہہ اے پئی جاندار چیزاں وچ نے نرناری دا فرق تے دوجیاں زناہاں

وانگوں ہوڑیا تے نر ناری دے صیغے وکھو وکھرے نے، پر اردو وچ تے بے جان چیزاں لئی وی مذکر مؤنث دے صیغے نے۔ بے جان چیزاں دا مذکر مؤنث ہونا نرا سنن آتے اے۔ ایہدے لئی کوئی قاعدہ یا گر نہیں بنیا۔ ایس لئی بہت سارے اوہناں لوکاں نوں جنہاں دی بولی آردو نہیں، ورتن لگیاں بھلیکھا لگ جاندا اے۔ کجھ موٹے موٹے آصول ایہہ نے،

۱ - بہت سارے لفظ جہڑے الف تے مکدے نے مذکر ہوندے نے، تے بہت سارے اوہ لفظ جہڑے یائے معروف تے مکدے نے مؤنث ہوندے نے، مثلاً لوہا مذکر تے چاندی مؤنث ہوویگی - پر کدے کدے ایہدے آلٹ وی ہوندا اے۔ ہاتھی، دہی بھانویں یائے معروف تے مکدے نے پر ہین مذکر۔ ایسے طراں ڈبیا تے پڑیا الف تے مکدے نے پر ہین مؤنث۔

۲ - اردو وچ عربی دے اوہ مصدر جہڑے الف آتے مکدے نے مؤنث بولے جاندے نے، مثلاً ابتدا، انتہا، حیا، وفا، عطا وغیرہ۔

۳ - مہینیاں، دناں (جمعرات چھڈ کے)، دہاتاں (چاندی چھڈ کے) جواہرات، سیاریاں (زمین چھڈ کے)،

ستاریاں تے پہاڑاں دے ناں مذکر بولے جاندے نے۔

۴ - تہجی حرفاں وچوں ا ج س ش ص ض ع غ ق ک گ ل م ن مذکر بولے جاندے نے تے باقی حرف مؤنث بولے جاندے نے۔ واؤ دے مذکر مؤنث ہون وچ لوکاں دی رائے نہیں رلدی۔

۵ - عربی دے اوہ مصدر جہڑے انفعال، افتعال، استفعال، تفعل اور تفاعل دے وزن آتے نے تے اردو وچ ورتے جاندے نے، بہت سارے مذکر بولے جاندے نے مثلاً اقرار، انکار، تکلف، تعاقب وغیرہ۔ پر ایہناں وچوں وی کجھ اجیہے نے جہڑے مؤنث بولے جاندے نے۔

٦ - تفعیل دے وزن آتے جہڑے حاصل مصدر نے، اوہ مؤنث بولے جاندے، نے مثلاً تعلیم، تقریر وغیرہ۔ پر تعویذ مذکر بولیا جاندا اے۔

۷ - اردو دے اوہ حاصل مصدر جہڑے فعل امر وانگوں ہون یا جنہاندا چھیکڑلا حرف ن، نت، ہٹ، وت، اوٹ، ئی، انی، ورس، ی، ک تے ل ہووے اوہ مؤنث ہون گے - جان، لڑنت، گھبراہٹ، کہاوت، اکاوٹ، برائی، پڑھائی، بکواس،

هنسی ، چال -

٨ - زباناں دے ناں مؤنث نے -

٩ - وڈیاں چیزاں مذکر تے چھوٹیاں چیزاں مؤنث نے - ڈبا مذکر ، ڈبیا مؤنث اے - پہاڑ مذکر اے تے پہاڑی مؤنث اے -

فارسی وانگوں اردو وچ اسم دے عدد دے صیغے دو نے : واحد تے جمع - عربی دا تثنیہ (دو) اردو وچ نرے عربی دے کجھ لفظاں لئی آوندا اے -

بنیادی اردو دے لفظاں دا ذخیرہ اگے رکھ لؤ تے ایس بنیادی ہنتر نوں ویکھدیاں ہویاں مشق تے مطالعے نال جملے بنان دی مشق کیتی جا سکدی اے - زبان سکھن دا ساریاں نالوں چنگا ذریعہ ایہہ اے پئی زبان بولن والیاں تھوں سنیا جائے تے مڑ مڑ سنیا جائے - اردو سکھن والیاں نوں وی ایہو صلاح دتی جاندی اے -

کراچی | ڈاکٹر ابواللیث صدیقی

۱۰ جون ۱۹۶۷ء

مترجم

ترجمہ لاہور

فیروز تارڑ

۸ اگست ۱۹۶۷ء

بنیادی اردو

اس لغت کا ترجمہ مندرجہ ذیل زبانوں میں شائع کرنے کا اہتمام کیا جا رہا ہے

پشتو

★

بلوچی

★

کشمیری

★

فارسی

★

ترکی

★

عربی

★

مرکزی اردو بورڈ